Doğan Kardeş

Ağustos 1961 ★ 125 Kuruş

TİK-TAK AMCA

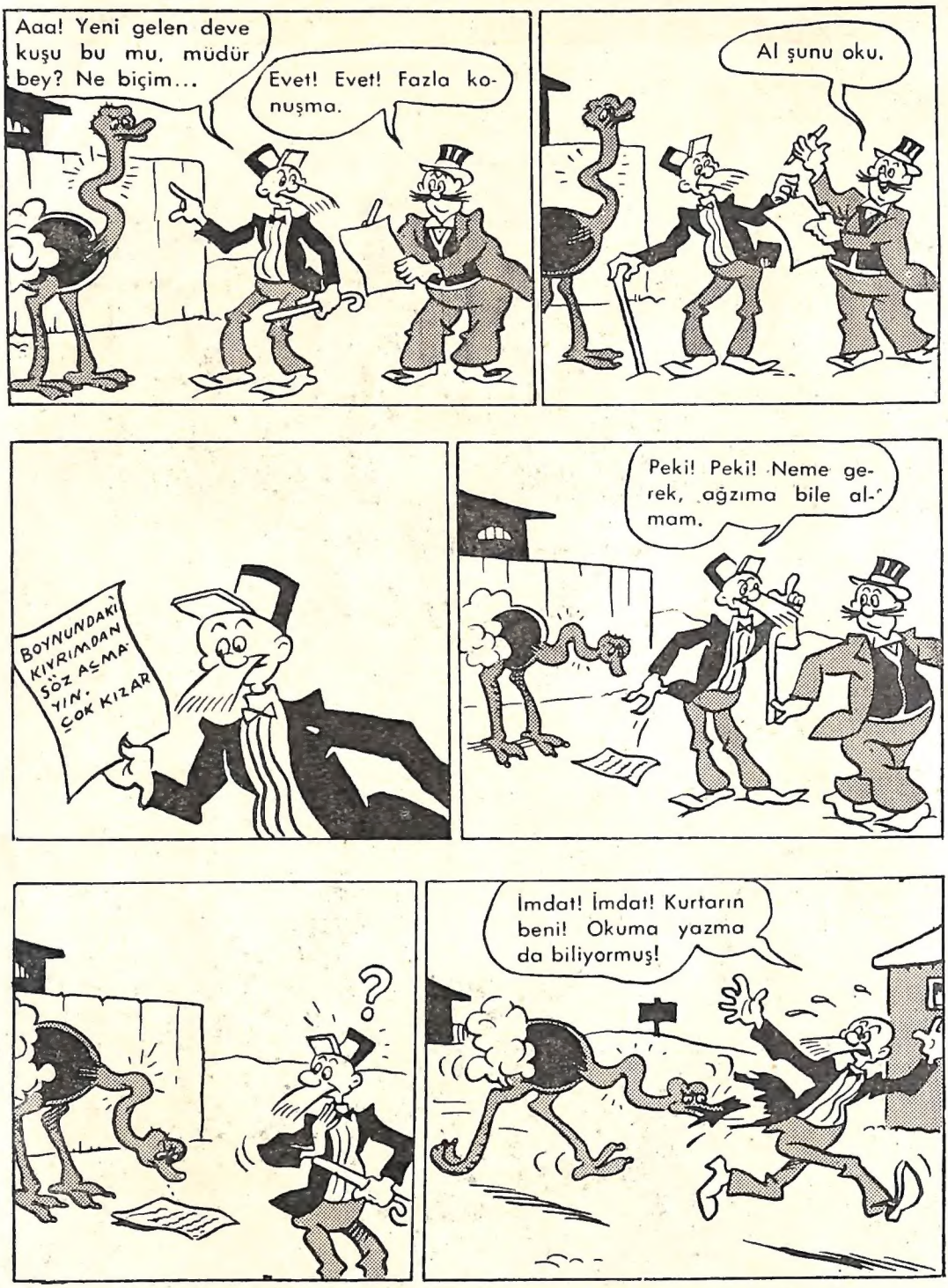

(Kapak resmimiz: Necdet İşler)

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı: 509 Ağustos 1961

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı işleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P K 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruş luk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası»na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Tatil Yarışmalarımızı Unutmayın!

Tatil aylarında başınızdan geçen, gördüğünüz, yaşadığınız olaylar üzerine yazacağınız hikâyeleri, şiirleri, yapacağınız resimleri en geç Eylül sonuna kadar (P. K. 217 Beyoğlu - İstanbul) adresine göndermeyi unutmayınız.

Bu tatil yarışmalarına katılmak hem sizin için güzel bir tatil eğlencesi olacak, hem de belki size güzel hediyeler kazandıracak.

■

GÜLER YÜZLÜ ÇOCUK ARIYORUZ!

«Hayvan Dostları sahifesi» nde yayınlanmak üzere gönderilen fotoğraflar arasında, siz de görüyorsunuz ki, «Güler yüzlü» leri pek az!... Hattâ bazı kardeşler asık suratlı, sert bakışlı, ağlamaklı fotoğraflar gönderiyorlar...

Aman kardeşlerim, bu yaşta güler yüzlü olmazsak ne vakit gülmesini öğreneceğiz?

Daima güler yüzlü olmağa çalışalım!

Hayvan Dostları sahifesi için güler yüzlü fotoğraflar istiyoruz!

■

5. HALK OYUNLARI BAYRAMI PEK PARLAK OLDU

Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biri olarak kurduğu «Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi» nin düzenlediği Halk oyunları bayramlarının 5. si de bu yıl 21 - 30 Temmuz arasında Açık Hava Tiyatrosunda kutlandı.

Şimdiye kadar İstanbul'a hiç gelmemiş kadınlı - erkekli 12 ekibin gösterdikleri biribirinden güzel oyunlar seyircileri yine pek coşturdu.

Gelecek sayımızda resimli bir röportaj yazısı okuyacaksınız.

■

HALİME ROMANI'NIN ALMAN YAZARI İSTANBUL'DA

«Halime» romanının yazarı Bayan Grace Rasp-Nuri Basın Yayın ve Turizm Bakanlığının davetlisi olarak bu ay içinde memleketimize gelecek. Biliyorsunuz ki, bu roman Doğan Kardeş yayınları arasında türkçe olarak da çıkmıştır. Konusu Kayseri'nin bir köyünde yaşayan Halime'nin başından geçen çok heyecanlı serüvenlerdir. Bize böyle güzel bir roman hediye etmiş olan sayın bayan Grace Rasp-Nuri ile sizin için yapacağımız konuşmayı gelecek sayımızda bulacaksınız.

30 Ağustos Zafer Bayramı hepimize kutlu olsun!

ATATÜRK ve DEVRİMLERİMİZ

30 Ağustos Zafer Bayramı

30 Ağustos, yurdunu korumak için silâha sarılmış Türk Ulusunun bu uğurda neler yapabileceğinin en parlak bir örneğidir. 30 Ağustos, Türk gücünü bütün dünyaya kabul ettiren eşsiz bir zafer anıtıdır.

30 Ağustosun ikinci yıldönümü münasebetiyle 1924 de Dumlupınar'da yapılan tarihsel törende, bu zaferin büyük mimarı Atatürk, yaptığı konuşmada başarılan işin değerini şu sözlerle belirtmişti:

«Hiç şüphe etmemelidir ki yeni Türk devletinin, genç Türk Cumhuriyetinin temeli burada sağlamlaştı. (1) Ebedî hayatı burada tetviç olundu (taçlandı). Bu sahada akan Türk kanları, bu semada uçuşan şehit ruhları, devlet ve cumhuriyetimizin ebedî muhafızlarıdır.»

Bağımsızlık Savaşımıza mucize diyenler vardır. Fakat 20 nci yüzyılın olumlu düşünen insanı, artık mucizeye kolay kolay inanamaz. Bugün uzay nasıl, en ince formüllerin, birbirini tamamlıyan olumlu bilimlerin sürekli ve dikkatli çalışmaların sonunda insan tarafından fethedilebilmişse 30 Ağustos da olumlu düşüncenin, kusursuz plânların ve her noktayı hesaplıyan dikkatli hazırlıkların sayesinde başarılabilmiştir.

Nitekim Atatürk, 30 Ağustos'un nasıl hazırlandığını

ve kimin eseri olduğunu büyük Nutkunda kısa ve özlü olarak açıklarken diyor ki:

«Her safhasiyle düşünülmüş, hazırlanmış, idare edilmiş ve zaferle sonuçlandırılmış olan bu harekât Türk Ordusunun, Türk zabitan ve kumanda heyetinin, yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha tesbit eden muazzam bir eserdir. Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve istiklâl fikrinin ölmez âbidesidir. Bu eseri vücuda getiren bir milletin evlâdı, bir ordunun Başkumandanı olduğumdan ilelebet mesut ve bahtiyarım.»

Ulusal Savaşın 30 Ağustos gibi bir zaferle süslenmesinde en büyük payı olan Atatürk, bundan daha da büyük medenî ve insanî zaferlerin peşinde idi Nitekim 1924 yılında Dumlupınar'da yapılan o büyük törende askerlik yönünden günün anlamını belirttikten sonra ulusça yürünecek yolu kendine özgü söyleyiş, ayrıca görüş ve düşünüşündeki kudretle şöylece özetlemişti:

«Efendiler, milletimizin hedefi, milletimizin ülküsü bütün cihanda tam mânasiyle medenî bir toplum olmaktır. Bilirsiniz ki dünyada her kavmin varlığı, kıymeti, hürriyet ve istiklâl hakkı malik olduğu ve yapacağı medenî eserlerle oranlıdır. Medenî eser vücuda getirmek kabiliyetinden mahrum olan kavimler, hürriyet ve istiklâllerinden yoksun bıra-

(1) Bu yazımızda Atatürk'ün bazı kelimeleri sadeleştirilmiştir.

TÜRK ERİ

Dünyanın hiçbir tarafında ve ordusunda yüreği seninkinden daha temiz ve daha sağlam bir askere rasgelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı senindir.

ATATÜRK (1921)

★

Harb zarurî ve hayatî olmalıdır. Milletin hayatı tehlikeye mâruz kalmadıkça harb bir cinayettir.

ATATÜRK

kılmaya mahkûmdurlar. Medeniyet yolunda yürümek ve muvaffak olmak, hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde durakliyanlar veyahut bu yol üzerinde ileri değil, geriye bakmak cehil ve gafletinde bulunanlar medeniyetin coşkun seli altında boğulmağa mahkûmdurlar.

Efendiler, medeniyet yolunda muvaffakiyet, yenileşmiye bağlıdır. Sosyal hayatta, iktisadî hayatta, ilim ve fen sahasında muvaffak olmak için yegâne tekâmül ve terakki yolu budur. Hayat ve maişete hâkim olan hükümlerin zaman ile değişmesi, gelişmesi ve yenilenmesi zorunludur. Medeniyetin buluşları, fennin harikaları cihanı değişiklikten değişikliğe zorladığı bir devirde asırlık köhne zihniyetlerle, maziseverlikle varlığımızı korumak mümkün değildir.

Efendiler, artık bugün hayat ve insaniyet icapları bütün hakikatiyle belirmiştir. Bunlara aykırı olan rivayetler ahlâk ve imana esas olamaz. Hakikat belirince yalan ortadan kalkar. Safsatalar, hurafeler kafalardan çıkmalıdır. Her türlü yükselme ve olgunlaşmaya müstait olan milletimizin sosyal ve düşünce alanındaki inkılâp adımlarını kısaltmak isteyen engeller behemehal bertaraf edilmelidir.

Efendiler, son sözlerimi münhasıran memleketimizin gençliğine yöneltmek istiyorum.

Gençler! Cesaretimizi kuvvetlendiren ve devam ettiren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile insanlık meziyetinin, vatan muhabbetinin, fikir hürriyetinin en kıymetli timsali olacaksınız.

Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz! Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz.»

30 Ağustos Zaferi, ulusça elele verip girişilen haklı bir savaşın ve bu uğurda dökülen kanların bedelidir. Çok pahalıya mâlolan bu zafer sayesinde Türk ulusu yüzyıllardan beri özlediği yeni bir idareyi, demokratik bir düzeni çok sağlam bir temele dayandırmış oldu. Cumhuriyetimiz ve bütün devrimlerimiz asıl gücünü bu zafer kaynağından almışlardır.

Eğer vatan yolunda can vermiş olanların ruhlarını sevindirmek istiyorsak, eğer bu uğurda çalışmış ve çalışacakların emeklerini boşa çıkarmamak, onlara ümit ve güven vermek istiyorsak bunun biricik çaresi Atatürk'ün çizdiği yoldan her ne bahasına olursa olsun ayrılmamaktır.

Mustafa BAYDAR

Kocatepe

Bakıyordum resme:
Bir bakır çerçevede
Bozkır akşamlarının manzarası...
Sonra Gazi Paşa giymişti siyah bir kalpak,
Karşı dağlarda uzak bir yere bakmaktaydı.
Ne vakitten beridir düşmez elinden sigara,
Ne vakitten beridir manzara hâlâ akşam...
Resme baktıkça kımıldar kavgam,
Resme baktıkça silâh sesleri cümbüşlü gece,
Bırakır kendini hülyama bakır çerçeveden...
Kavgamız her yiğidin harcı değil!
Vakt erişmiş,
Uyuyan hıncı uyarmak vakti,
Yürüyüp düşmana, deryalara varmak vakti...
Bir yürek harcıyarak kendini bundan böyle;
Kahraman sabrı perişan geceden kurtulmuş,
Meme'den Mehmet olup yollara düşmüş gayrı.
Vakt erişmiş,
Yaşamak kavgada destanlarca,
«Bir hilâl uğruna» can vermek için...
Karşı dağlarda uzak bir yere dalmış Gazi.
Bir ağustos gecesi
Ne kadar canlı böcekler böyle!
Ne sabırsız bu ağır başlı, karanlık toprak!
Büyük insan dalgın
Büyük insan ne muazzam duruyor!
O ne heybetli duruş, ey Tanrım!
Ürperen manzara hayretle bakar heybetine...
Sıra dağlar gerinip yaslanıyor gurbetine,
Korkuyor, gölgesi vurdukça uzaktan dağlar...

Mustafa Şerif ONARAN

YURDUMUZUN ZENGİNLİKLERİNDEN

Fındık

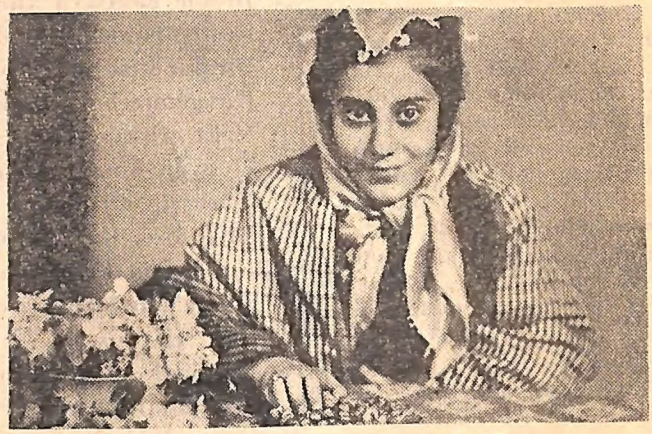

Çoruh ilimizin Hopa ilçesinden başlıyarak Rize, Trabzon, Görele, Tirebolu, Giresun, Bulancak, Ordu, Fatsa, Ünye ilçelerine ve Terme içlerine kadar uzanan bölgede 2 milyona yakın yurtdaşımızın geçimlerini sağladığı fındık, beslenmede, ilâç yapımında, sanayide, hayvancılıkta kullanılan değerli bir meyvadır.

İnsanlık tarihinde fındıktan ilk olarak yararlandığını bildiğimiz ülke Çin'dir. Eski belgeler Çin'in Talas şehrinde fındık tarımı yapıldığını bildirmektedir. Milâttan 2838 yıl öncesine ait olup Çin'de bulunan bir el yazmasında : «Tanrının kullarına ihsan eylediği beş kutsal gıda maddesi arasında fındığın da bulunduğu» kaydedilir. Buna dayanarak fındığın en azından 5 bin yıllık bir ömre sahip olduğunu anlıyoruz. Yine bu kaynaklara göre fındık, hükümdar ve hakan sofralarının baş yemişidir.

Anadolu'daki fındık bahçelerinden ilk söz eden de Yunan yazarı Theoprastos olmuştur. Bu yazarın «Bitkiler Bilgisi» kitabında Karadeniz kıyılarındaki fındık bahçeleri anılmaktadır.

Yurdumuz bugün yeryüzünde fındık yetiştiren, fındık üretimi ve ticaretiyle uğraşan ülkelerin başında gelmektedir. Ülkemizde yetiştirilen fındıkları, tombul fındık, sivri fındık, badem fındık, kara fındık, ince kara, palas fındık, kan fındığı, foşa fındığı, kış fındığı, ham fındık olmak üzere başlıca on sınıfa ayırmak mümkündür.

Eski çağlarda kutsal bir yiyecek sayılan, yeşil yapraklı dalı, barış ve esenliğin sembolü olan fındık için atalar : «Bir avuç fındık, bir avuç sağlıktır» demişlerdir. Gerçekten fındığın sağlık yönünden önemi pek büyüktür. Fındık vücudun gelişmesini sağlar, aşınan organları onarır. Ayrıca enerji veren yağlı ve azotlu maddeler bakımından da üstünlük taşır. Yapısındaki B, vitamini sinirleri kuvvetlendirir. Yiyeceklerin özümlenmesine yarıyan B vitamini, kan damarlarını esnekleştiren C vitamini, hormon çalışmalarını düzenliyen E vitamini bakımından zenginlik gösterdiği için fındık ve fındıklı besinleri yiyenlerin sinirleri sağlamlaşır, kemikleri, dişleri sertleşir, hastalıklardan korunmaları kolaylaşır. Bütün bunlardan ayrı olarak fındıkta bulunan fosfor, klor, kalsiyum, kükürt,

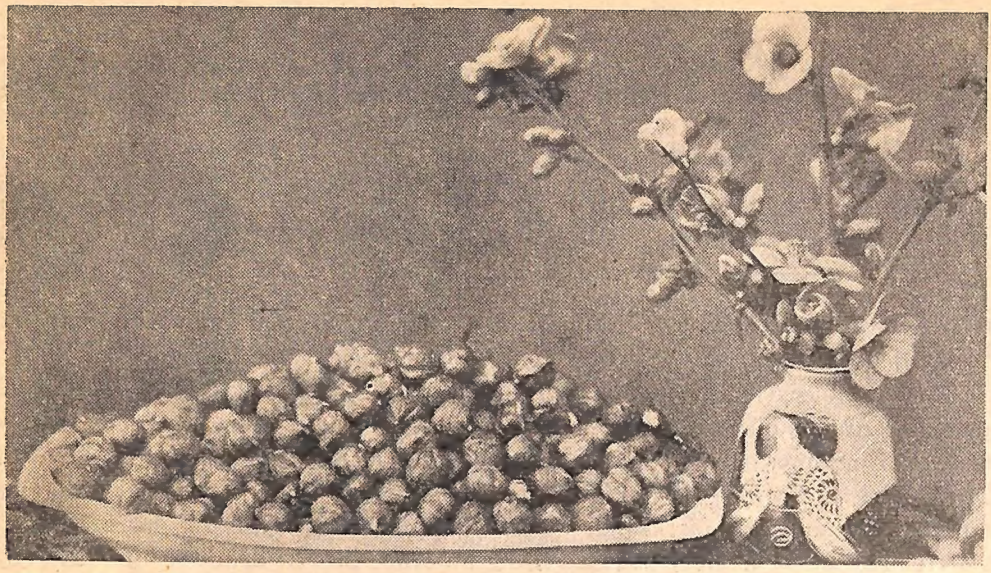

sodyum, potasyum, mağnezyum, demir, manganez gibi madenler, vücudumuzun eksikliklerini giderir, gençliğini korur.

Fındık, yaş ve kurutulmuş olarak doğrudan doğruya yenildiği gibi pastacılık ve çikolatacılıkta da kullanılır.

Birçoklarımız fındığı kuru meyva ve çerez olarak aç karnına yeriz ve bu yüzden de çok defa gazlarından ötürü şikâyetçi oluruz. Halbuki fındık, yemek üzerine veya ekmekle birlikte yenirse az zamanda sağlığımızda olumlu gelişmeler kendini gösterir

FINDIĞIN ŞİFALI ÖZELLİKLERİ

Fındığın faydaları ve şifalı özellikleri saymakla bitmez. Dünyanın en büyük hekimleri bu eşsiz meyvayı öğe öğe bitirememişlerdir. Şimdi bu övgülerden bir iki tanesini beraberce okuyalım. Zamanımızdan 1800 yıl önce yaşamış olan Yunanlı hekim Dioscorides, «Otlar Kitabı» adlı eserinde diyor ki :

★ Fındık dövülüp bal ile yenirse müzmin öksürüğe karşı şifalıdır.

★ Kavrulmuş fındık biraz karabiberle yenirse nezleyi bertaraf eder.

★ Kabuğu ile yakılmış fındıktan içyağı ile ezilerek elde edilen merhem, saçkıran veya başka bir saç hastalığı dolayısiyle saçı dökülen yere sürülürse yeniden saç çıkmasını temin eder.

İBNİ SİNA DİYOR Kİ :

İbni Sina'nın «Kanun» adlı yazma eserinde fındık üzerine yazılanlar :

★ Hayvan ısırmalarından hasıl olan yaralara fındık ezmesi lâpası iyi gelir. Fındık ezmesi incir veya kuru üzümle dövülüp lâpa halinde akrebin ısırdığı yere konulursa ağrıyı keser ve şifayı temin eder.

HİPPOCRATE DİYOR Kİ :

★ Fındık aklın gelişmesine yardım eder.

LOKMAN HEKİM DİYOR Kİ :

★ Günde bir avuç fındık yiyende dert bulunmaz.

★ Fındık, ceviz, badem ezmesi kuru incirle yenirse kansızlara deva olur.

★ Fındık yapraklarından bir miktar, suda kaynatıp içilirse kanı temizleyici etkisi olur.

★ Fındık ağacının yakılmasiyle elde edilen hafif ve güzel kömür, toz edilip kahve kaşığı ile alınırsa mide ve bağırsaklardaki gazları giderir. İshale karşı güzel ilâçtır.

Besin ve sağlık bakımından böylesine önem taşıyan fındıktan barsaklarda yerleşen parazitleri yok etmek, saç dökülmesini önlemek, cilt hastalıklarını gidermek, kansızlığa karşı koymak için kullanılan türlü ilâçlar yapılır. Ayrıca fındık yağından sabun da yapılmaktadır.

Fındığın yağı alındıktan sonra geriye kalan küspe, tavuk ve büyük baş hayvanlar için yem olarak kullanılır.

Fındık bölgelerinin başlıca yakıtı, fındık kabuğudur. Zehirli gaz maşkelerindeki kömür tozu da fındık kabuğundan elde edilmektedir.

Türkiye yeryüzünde fındık yetiştiren en önemli bölgedir. Fındık satışı, yabancı ülkelerle olan ticaret ilgilerimizin başında gelir. Yurdumuza büyük ölçüde döviz sağlıyan bu değerli yemişten biz de yararlanmalı, onun besinlerimiz arasında gerekli yeri kazanmasına çalışmalıyız. **Kemal PEKER**

TARİH BOYUNCA İNSANLARI DÜŞÜNDÜREN KONU

UZAY

BUGÜN «Uzay Adamı» deyince aklınıza yalnız Rus binbaşısı Yuri Gagarin'le Amerikalı yarbay Alan Shepard ve yüzbaşı Grissom mu geliyor? Yoksa kendinizin de gerçekte bir uzay adamı olduğunuzu düşünüyor musunuz? İşte uzay gemisi ayaklarınızın altında. Şu koca dünya kim bilir kaç milyon yıldan beri hiç yakıt almadan motorsuz, makinesiz uzayda yolculuk etmekte... Üstünde bulunduğumuz bu uzay gemisi saatte 100.000 km den daha büyük bir hızla uzayda ilerliyor. Tabiî biz de beraber gidiyoruz.

Herhalde şimdiye kadar dünyayı bir uzay gemisi olarak düşünmemişsinizdir. Uzayda «Gezegen» denilen böyle yedi tane daha uzay gemisi vardır. Bunlar «güneş» dediğimiz yıldızın etrafında elips şeklinde yörüngeler çizerek dönerler.

Güneşle gezegenlerinin «Samanyolu» denilen büyük bir yıldız kümesinin bir parçası olduğu bugün kesin olarak bilinmektedir. Samanyolunda nice nice güneş sistemleri vardır.

Samanyolu dünyadaki hiçbir ölçüye sığmıyacak kadar büyük olduğu halde uzayın içinde yine küçük kalır. Dünyamızdaki en kuvvetli teleskoplarla çekilen uzay resimlerinde sayısız yıldız bulutları bulunmaktadır. Bunlar o kadar uzak yıldız kümeleridir ki bize ancak hafif bir parıltı halinde görünürler.

İşte modern astronomi bilimi, içinde yaşadığımız uçsuz bucaksız uzayı bize böyle açıklıyor. Uzay denilen sonsuz ve karanlık bir boşluk... Bize akıl almaz maceralar saklayan yeni âlemler...

Uzay macerası çağımızda gerçekleşti. İnsanoğlu dünya atmosferinden çıkıp uzaya ulaştı. Artık Aya, Mars ve Venüs gezegenlerine yolculuk yapılacağından ümitli olabiliriz. Eğer buralara gidilirse daha sonraki hedefler herhalde Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun gibi büyük gezegenlerin uyduları olacak.

Eski devirlere dönelim:

UZAY yolculuklarına günümüzde başlandı. Acaba eski insanlar uzayla hiç ilgilenmediler mi? Onların astronomi bilgisi ne kadardı?

Eski insanlar bütün bilgilerini görme, işitme ve dokunma duyumlariyle elde ederlerdi. Her sabah güneşin doğduğunu, gökyüzünde bir yay çizerek akşam battığını görüyorlardı. Güneş battıktan sonra yıldızlar çıkardı. Bu kadar basit şekilde anlatılabilen bu olayların tıpkı gördükleri gibi olduğuna inanırlardı. Oysaki gözleri onlara gerçeği göstermiyordu.

Gelin hep beraber eski insanların gözüyle evrene bakalım:

Dünya bir tepsi gibi düzdü. Evrenin merkezinde bulunduğuna inanılırdı. Dünya yerinde durur, güneş, ay ve yıldızlar onun etrafında dönerek gökyüzüne asılmış fenerler gibi gece gündüz dünyayı aydınlatırlardı.

Gece gökyüzüne bakarak ayın ve yıldızların hareketlerini gözleyen insanlar beş yıldızın diğerlerinden farklı bir yolda gittiklerine dikkat ettiler. Bu olayın sebebini açıklayamadıkları için o yıldız-

larda tabiat üstü kuvvetler bulunduğuna inandılar ve onlara eski tanrıların adlarını verdiler: Merkür, Venüs, Mars, Jupiter, Saturn.

Eski devirlerin evreni, gördüğümüz gökyüzünün ötesine geçmez, kubbe şeklinde sert bir kabukla sona ererdi. Bu kabuğun yahut kubbenin dışında hiçbir şey yoktu.

Eski Yunan Filozoflarına göre :

MİLÂT yıllarından itibaren Yunan filozofları astronomi ile ilgilenip bu alanda yeni fikirler ortaya attılar. Araştırmalarında matematikten faydalanıyorlardı.

Eski Yunan efsaneleri Ayın dalgın bir ilâh tarafından gökyüzünde unutulmuş parlak bir gümüş kalkan olduğunu anlatırdı. Filozoflar matematik yoluyla ayın düz bir disk değil de bir küre şeklinde olduğunu öğrendiler. Bundan sonra bazı tahminlerde bulundular. Ay belki de gökyüzünde daha küçük başka bir dünya idi. Belki de üzerinde canlı varlıklar yaşıyordu. Matematik ve mantık, filozofların ilgisini Aya çekmişti. Ortaya atılan fikirlerin doğruluğunu anlamak için bir tek yol vardi: Aya gitmek. Dünya dışında seyahat fikri işte böylece doğdu.

Yalnız dünyadan uzaklaşabilmek için yerçekimi denilen bir kuvveti yenmek gerekiyordu. İnsanlık ancak 2000 yıl sonra bu işi başarabildi. Bu zaman içinde dünyadan ayrılamıyan uzay adamları ancak hayal güçlerini kullanarak uzayda dolaşabildiler...

Eski Çağların Uzay Hikâyeleri :

ŞİMDİ biz de hayal kanadlarımızı çırpalım. Eski çağların garip uzay hikâyelerine bir göz atalım. Bu eğlenceli ve inanılmaz hikâyelerin içinde o çağlardaki insanların uzay bilgileri hakkında

Semra ÖZİN

(devamı arka sahifede)

MARŞLARIMIZ

Hamidiye, Mecidiye ve Mesudiye Marşları

Eski üç savaş gemimizin adını taşıyan bu üç güzel marş, aşağı yukarı 60 yıl kadar önce, seçkin muzikacılarımızdan Binbaşı Faik Bey tarafından bestelenmiştir. Batı marş tekniğine uygun bir şekilde yazılmış olan bu üç tarihsel marş, dinamik ritmi, hoş armonisi ve ruhumuza dolan atılgan melodisi ile, her zaman örnek bir Türk marşı olarak kalacak ve kuşaklar boyu zevkle dinlenecektir.

Bu üç marşın bestecisi Binbaşı Faik Bey, Özbek Türklerindendir. Müziği çok seven Faik Bey, muzikacı olmak amaciyle, zamanın en iyi bir müzik okulu olan Saray Muzikası'na girdi. Orada, doğruluğu, çalışkanlığı ve büyük kabiliyeti ile, çok geçmeden sevilen ve sayılan gözde sanatçılardan biri oldu. Çaldığı enstrüman Bas'dı. Çıkardığı çok dolgun ve pürüzsüz kalın sesle, Saray Bandosu'nun ve Orkestra'nın konserlerine ayrı bir renk ve çok tatlı bir uyum katardı.

Zâti Arca ve Zeki Üngör gibi, Faik Bey de, çok sevdiği müzik sanatında ilerlemek ve besteler yapabilmek için, Saray Muzikasında görevli yabancı müzik uzmanlarından faydalanmasını bildi ve Guatelli, Pepino Gaito ve Vondra'dan Müzik Teorisi, Armoni ve Bestecilik dersleri aldı.

Bir zaman sonra, bestelediği HAMİDİYE, MECİDİYE ve MESUDİYE marşlariyle, Saray çevresinde büyük değer kazanan Binbaşı Faik Bey, 1905 yılında yeni alınan ERTUĞRUL YATI için bir bando kurmak üzere görevlendirildi. Aynı zamanda, deniz kuvvetleri bandolarının müfettişliği de kendisine verildi. Bütün enerjisi ve sanat sevgisinin verdiği büyük bir çaba ile durmadan çalışan Faik Bey, kurmuş olduğu Ertuğrul Bandosu'nu kısa zamanda yetiştirerek konserler vermeğe başladı. Bu arada, Ertuğrul yatı için bestelediği Ertuğrul Marşı da çok beğenildi.

Ş. ŞAHİNOĞLU

Bir valsin meraklı hikâyesi

JOHANN Strauss, o kadar çok ve güzel valsler bestelemiştir ki, kendisine «Vals Kıralı» adı verilmiştir. O zamanların âdetâ ışık ve müzik içinde yüzen Viyanasında bu öyle kolaylıkla erişilecek bir başarı değildi. Strauss, dört yüzü aşan valsleriyle Viyanalılara unutulmaz zevkler tattırdı. Bir gece bir konser provasında kafasında durmadan bir melodi tekrarlanmağa başlamıştı. Hemen bir kalem alıp unutmasın diye notaları kolalı gömleğinin kol kapağına yazıverdi. Ama bir sürü işi arasında bu aklından çıktı. Ancak karısı gömleği yıkarken bazı işaretlerin farkına vardı da en güzel valslerden biri olan «Mavi Tuna» yı kurtardı.

Çok beğenilen bu ünlü vals, yüz yıl kadar hemen hemen bütün dünyada üstünlüğünü koruyabilmiştir.

Ünlü besteci Brahms, Bayan Strauss'un yelpazesi üzerine bu valsin bir kısım notalarını kondurduktan sonra altına yazdığı satırlarla da Mavi Tuna valsi hakkındaki düşüncesini şöyle özetlemiştir: «Ne yazık ki, Brahms'ın eseri değil!» İşte devrinin en kudretli bestecisi onun büyük sanatını böyle övmüştü.

Arka arkaya yazdığı birbirinden güzel valsleriyle kısa zamanda ünü dev adımlarla etrafa yayılmağa başladı. 1872 de Amerika'da yapılan büyük müzik bayramında gözde misafir sanatçılar arasındaydı. Verdiği konserlerin birinde 20.000 kişilik korosu olan bir orkestra yönetti. Bu rakama belki şaşacaksınız ama, Amerika'nın bir rekorlar memleketi olduğunu unutmayın. Bu konserde kendisine yardım etmek için 100 kadar da orkestra şefi görevlendirilmişti. Müzikle koro beraber başlasın diye bir top atıldı. Ardından güzel «Mavi Tuna» nın ilk notaları gönülleri doldurmaya başladı.

1899 yılında bu büyük müzik ustası, arkasında pek çok unutulmaz melodiler bırakarak gözlerini yumdu. Bütün müzik dünyası yasa büründü. Viyana'da Volksgarten'de bir konser vardı. Orkestra şefi ölüm haberini alınca müziği durdurup dinleyicilerine durumu bildirdi. Bir anda ortalığı derin bir sessizlik kapladı. Sonra yöneteceği orkestraya dönüp ağır ağır güzel Mavi Tuna'yı çaldırmağa başladı. Konserdekilerin çoğu gözyaşlarını tutamadılar. Bu neşeli melodi ilk defa dinleyenleri ağlatıyordu.

birçok ipuçları yakalayabiliriz. Uzay uçuşunun tarihçesinde bu uydurma hikâyeler bu yüzden önem taşımaktadır.

İlk uzay hikâyesi ne zaman yazıldı biliyor musunuz? Tam 1800 yıl önce, yani M. S. 160 yılında... «Gerçek Tarih» adını taşıyan bu macera kitabı o devirde çok ilgi toplamıştı. Kitabın yazarı Lucianos adında bir Yunan şairiydi. Lucianos eserindeki maceranın gerçek olmadığını okuyucularına açıkça bildirmişti. Kitabın asıl gayesi hükümeti tenkid etmekti. Yazar bunu açıkça yapmaya cesaret edemediği için fikirlerini hayali bir şekilde anlatmıştı.

Hikâyenin başında Lucianos ile arkadaşları bugünkü Atlas Okyanusu olduğunu tahmin ettiğimiz büyük bir denizde gemi ile gitmektedirler. Ansızın şiddetli bir kasır-

MİNE AYDIN

Kardeşten 4 Şiir

YEMYEŞİL DENİZ

Yemyeşil deniz dalgalanıyor
Her yerde çamlar
Bir çam rüzgârı gibi
Sular dalgalanıyor

BALIĞIN GÖZÜ

Balığın gözü akvaryumda gezer
Akvaryuma gider balıklar
Akvaryumda gezen balıklar
Kıpkırmızı

KALBİM

Kalbim benim renk renk çiçektir
Sarı mavi çiçektir benim kalbim
Kalbimde kırmızı nar çiçekleri yanar
Kalbim bana yol gösterir

GÜLLER GECE VAKTİ

Güller gece vakti uyuyor
Menekşeler uyuyor
Bir altın havuz gibi
Mavi gökler yıldız dolu

ga gemiyi havalandırır, gökyüzüne çıkarır. Gemi yedi gün, yedi gece bilinmiyen âlemlere doğru sürüklenir. En sonunda gökyüzünde çok parlak bir adaya gelir. Yolcular bu acayip ülkeye çıkarlar. Burası Aydır. Kocaman kanadlı, üç başlı akbabalara binmiş Aylı savaşçılar yanlarına gelir. Onları kırallarının sarayına götürürler. Orada başlarından türlü maceralar geçer. Aylı insanlarla iyi dost olurlar. En sonunda akbabalara binmiş Aylı savaşçıların yardımiyle küçük gemileri tekrar dünyaya indirilir. Dünyada Lucianos'la arkadaşlarını yeni yeni maceralar beklemektedir, ama gökyüzündeki o parlak adaya bir daha dönmezler.

Bu hikâyenin anahatlarından bile yazıldığı devirdeki insanların güneş sistemi hakkında ne kadar az şey bildiklerini anlıyabiliriz. Hikâyenin kahramanları bütün bir hafta gemiyle gökyüzünde gitmişlerdir. Herhalde Yunanlılar dünyayı saran hava tabakasının Aya kadar uzamadığını bilmiyorlardı. Ayda nefes alıp yaşamaları da bize imkânsız görünüyor.

Ortaçağ karanlığı :

BU ilk uzay hikâyesinden 1500 yıl sonraya kadar bu konuda başka hiçbir kitap yazılmamıştır.

Rönesansta batı Avrupada bilim ve sanat alanında bir canlanma oldu. Yıldızları gözleyen bilginlerin o zamana kadar gizledikleri gerçekler açıklandı. Nicholas Copernicus adında Polonyalı bir bilgin güneşin diğer gezegenlerin merkezinde bulunduğunu, dünyanın da bir gezegen olduğunu gösterdi. Ayrıca eski evren manzarasını tamamiyle değiştiren çok önemli bir araç bulundu.

Teleskop :

UZAKTAKİ cisimleri yakındaymış gibi gösteren bir «mucize borusu» hakkında anlatılan şeyler Galileo adında bir İtalyan öğretmenin kulağına kadar geldi. Galileo elinde hiçbir plân olmadığı halde 1610 yılında bir teleskop yaptı. Bugünün dev teleskoplariyle kıyaslanırsa

(Devamı sahife 50 de)

Bıldırcınlara dair meraklı bilgiler

HEPİNİZ de aynı yaşta on sekiz kardeş olmayı ister miydiniz? Sizleri bilmiyoruz ama bıldırcınlar böyle kalabalık bir ailede yetişmekten hiç de şikâyetçi değiller. Üstelik çok da eğleniyorlar.

Bıldırcınlar yuvalarını yerde yaparlar. İçine 12 - 18 kadar süt gibi beyaz yumurta yerleştirirler. Yavrular da aşağı yukarı aynı zamanda yumurtadan çıkarlar. Hepsi çıktıktan sonra ana kuşla, baba kuş yeni yavruları önlerine katıp etrafı tanıtmağa çıkarırlar. Üstleri kırçıllı tüycüklerle kaplı bir günlük yavrular bile pembe ayaklarıyla ufak çocuklardan kat kat hızlı koşarlar.

Yavru bıldırcınlar, çok kısa bir zamanda atmacalardan, tilkilerden ve insanlardan kendilerini korumayı içgüdüleriyle güzelce öğrenirler. Bazan otlar arasına öyle iyi gizlenirler ki, ne kadar dikkatle bakarsanız bakın göremezsiniz. Saklanacak hiçbir yer bulamazlarsa bir yaprağı gagalarına alıp bunu şemsiye gibi başlarının üstünde tutarlar. Yukarıdan bakan düşman, yerdeki yavrucuğu göremez.

Uyurlarken bir halka şeklinde dizilirler. Başlarını da dışarıya doğru çevirirler. Acaba niçin böyle yaptıklarını kestirebildiniz mi?

Birdenbire herhangi bir tehlike belirirse birbirlerine çarpmadan çeşitli yönlere dağılabilsinler diye.

Yavru bıldırcın önce çekirge gibi ufak böcekleri avlar. Daha sonra bitki tohumları, tahıl taneleriyle karnını doyurmağa başlar.

Üç dört yavrunun bir çekirge peşinden koşuşu gerçekten görülmeğe değer bir şeydir. Her biri sırayla avı kovalar. Yakalıyan, yiyeceği kardeşleriyle bölüşür.

Bıldırcının altı değişik seslenişi vardır. Bunlardan kimisinde yavrularına yem bulduğunu bildirir, kimisi «tehlike var! kaçın» anlamına gelir. Ama en neşelisi, en güzeli düşman uzaklaştıktan sonra yavruları bir araya toplamak için ana kuşun çıkardığı özel seslerdir.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Oyunbozanlara, mızıkçılara boykot

Karagöz — Ne oldu yüzüne öyle?

(Karagözcük ağlar)

Karagöz — Kes ağlamayı da cevap ver, ne oldu sana öyle. Yüzün gözün şişmiş, burnun kanıyor, düştün mü?

Karagözcük — (Ağlayarak) — Hayır babacığım, düşmedim.

Karagöz — Ya ne oldu?

Karagözcük — Arkadaşlarla oynuyorduk...

Karagöz — Eeee?

Karagözcük — Ahmet'in takımı kaybetti.

Karagöz — Eeee?

Karagözcük — Kaybedince kızdı, birden üstüme atıldı, beni dövmeye başladı.

Karagöz — Maşallah, tebarekâllah, nazar deymesin... Çok centilmen bir sporcuymuş o Ahmet dediğin haylaz senin.

Karagözcük — O hep öyledir babacığım.

Karagöz — O hep öyleyse niçin oynuyorsunuz onunla? Bütün arkadaşlar ona boykot edin bakın bir daha böyle oyunbozanlık eder mi?

Karagözcük — Yoksa Ahmet iyi çocuktur babacığım, fakat oyunda hep kazanmak istiyor. Kaybedince gözleri kararıyor. Kendini tutamıyor, etrafına saldırıyor, fakat ertesi gün de kabahatini anlıyor, yalvara yakara özür diliyor.

Karagöz — Siz de onu her seferinde bağışlıyorsunuz, değil mi?

Karagözcük — Evet, ne yapalım?

Karagöz — Ne yapalım var mı? Siz Ahmet'i şöyle bir ay oyunlarınıza sokmayın, bakın sonra nasıl mum olur o.

Karagözcük — Acıyoruz da babacığım.

Karagöz — Tevekkeli «Merhametten maraz doğar» dememişler.

Karagözcük — O ne demek öyle babacığım?

Karagöz — O şu demek oğlum, merhametten, yani acımaktan maraz, yani hastalık doğar. İnsan birine yersiz acırsa, iyilik değil, kötülük etmiş olur.

Karagözcük — Ah ne doğru söz.

Karagöz — Böyle kaybedince kızmak, kazanınca böbürlenmek yalnız Ahmet'in değil, bizim millî hastalığımız.

Karagözcük — Ne yapmalı bu hastalığa karşı babacığım?

Karagöz — Küçük yaştan çocuklarımızı, kaybedince kızmamaya, kazanınca da böbürlenmemeye alıştırmalıyız. Bak İngilizler, Amerikalılar spora bunun için çok önem verirler. Küçük yaştan çocukları centilmen olmağa alıştırıyorlar. Kaybedenler kazananların güler yüzle ellerini sıkarlar, tebrik ederler. Böylece bir alışkanlık yerleşir. Kaybetmeyi tabiî görmeye başlarlar, öyle kudurmuş gibi kızmaz, küfretmez, saldırmazlar. Daima soğukkanlı insan kalmasını bilirler.

Karagözcük — Ah zavallı Ahmet'i bir görsen babacığım, kaybedince âdeta deliriyor, gözleri dünyayı görmüyor, önüne gelene saldırıyor.

Karagöz — O zavallı tam mânasıyla hasta. Hep bir olup onu tedavi etmelisiniz. Bakın bir ay onu oyunlarınıza sokmayın, o vakit Hanyayı Konyayı anlar, kendi kendini zaptetmeye alışır, en sonunda o da bir «centilmen sporcu» olur çıkar...

Karagözcük — Hiç de fena bir fikir değil doğrusu. Teşekkür ederim babacığım. Bunu bütün arkadaşlara anlatacağım. Bundan sonra, mızıkçılık eden, kavga eden, oyunbozanlık eden çocuklara boykot ilân edeceğiz...

TÜRK ORDUSU

Ordu, Türk ordusu! İşte bütün milletin göğsünü itimat, gurur duygulariyle kabartan şanlı ad! Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.

Ordumuz, Türk topraklarının ve Türkiye idealini tahakkuk ettirmek için sarfetmekte olduğumuz sistemli çalışmaların yenilmesi imkânsız teminatıdır.

ATATÜRK

Genç yaşta ölen değerli hikâyecimiz

ÖMER SEYFETTİN

DAHA okul sıralarında iken okuduğumuz güzel hikâyeleriyle, çoğumuzun tanıdığı ve sevdiği hikâyeci ve değerli fikir adamımız Ömer Seyfettin, 1884 yılında Balıkesir'in Gönen' kasabasında doğmuştu. Bir subay oğlu olan Ömer Seyfettin, 9 yaşına kadar Gönen'de kaldı.

Üç, dört yaşlarında iken en çok sevdiği şey, kâğıt ve kalemle oynamaktı. Bunu gören «mahalle mektebi» nin bir kadın öğretmeni, annesine :

— Bu çocuk, demişti, okumayı, yazmayı çok seviyor maşallah!... Gönderin de bana, okumaya başlasın!...

O günlerde tam dört yaşında olan Ömer Seyfettin, böylelikle mahalle mektebi öğöğrencisi oldu.

Okul hayatının ilk izlerine **And** adlı hikâyesinde raslamaktayız :

«Ben Gönen'de doğdum. Yirmi yıldan beri görmediğim bu şehir, hayalimde artık silinmeğe başladı. Birçok yerleri unutulan eski ve uzak bir rüya gibi oldu. O vakit genç bir yüzbaşı olan babamla her gün önünden geçtiğimiz Çarşı camisini, karşısındaki küçük, harap şadırvanı, içinde binlerce kereste parçası yüzen nehirciği, bazı yıkanmağa gittiğimiz sıcak sulu hamamın derin havuzunu şimdi hatırlamağa çalışırım; fakat bir duman önüme yığılır, renkleri siler, şekilleri kaybeder. Her akşam sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu ve taşsız yollar, yosunlu ve kara kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük harap köprüler, sonsuz tarlalar, alçak çitler hep bu dumanla erir. Yalnız evimizle mektebi gözümün önüne getirebilirim...

Büyük edebiyatçımızın içinde doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği, ilk hayat ve toplum gözlemlerini aldığı yeri merak

eder, sanki özlemini çekerdim. Bir gün, bu isteğime kavuştum ve Ömer Seyfettin'in birçok hikâyelerinde sözünü ettiği Gönen anılarını aradım. Ailesinin oturduğu evi, okuduğu okulu gezerken, evlerinin saçaklarında kumrular ötüşen dar sokaklarında dolaşırken ateş bakışlı, cıva gibi, zeki, yedi, sekiz yaşlarında bir afacan karşıma çıkıverecek gibi geliyordu bana... Arkasından birkaç arkadaşı da koşarak elebaşlarına sesleneceklerdi :

— Ömer!... Ömeeeeerr!...

Buralardan çok uzakta bir köydü :
Beyaz, billûr bir derecik, içinden
Hıçkırırdı sevinerek geçerken;
Kenarında vardı birçok söğüdü...

Ömer Seyfettin; doğduğu, çocukluğunu geçirdiği kasabaya, herhangi bir memur çocuğundan çok daha derinden bağlanmış, ilk dünyasını hiç unutamamıştır. **Doğduğum Şehir** adlı şiiri ile **And, Falaka, Kaşağı** hikâyelerindeki tasvirlerin kuvveti, canlılığı ufak bir çocukken ayrıldığı bu kasabayı ne kadar sevmiş olduğunu açıkça göstermektedir.

İşte küçük Ömer'in her gün babasıyla önünden geçtiği **Çarşı camisi...**

1926 da ufak bir tamir gördükten sonra yine dipdiri duruyor. Daha o zaman Ömer'in dediği gibi, harabe olan şadırvan yıkılmış, yerinde geniş bir yol uzanıyor...

«Büyük bir bahçenin ortasında, köşk biçiminde yapılmış bembeyaz bir ev...»

Ömer'lerin oturdukları evi ziyaret edip de **And** hikâyesinde anlattığı Beyaz Köşk'ü göremeyince, bunun hayalî olduğunu sandım, fakat sonra öğrendim ki, şimdi kaplamaları liyme liyme olmuş bu evin dışı o zamanlar tamir görmüş, yenilenmiş. Bu ev, Ömer Seyfettin'in: **«yemeklerimizi pişiren, tabaklarımızı yıkayan, tahtalarımızı silen...»** diye bize tanıttığı Abıl Ananın evidir. Evi gezerken Karadeniz ağzıyla konuşan bir ihtiyar kadınla karşılaştım. Kendisinden sordum :

— Bu ev sizin mi?

— Benim, dedi, kocamdan kaldı.

— Sen Ömer'i biliyor musun?

— Bilmiyorum, tanımıyorum ama, çok işittim. Ben, Abıl Ana'nın ortağıyım.

— Abıl Ana'dan Ömer'e ait bir şeyler işitmedin mi?

— Ben bu eve geldiğim zaman Fatmanımlar (Ömer'in annesi) İstanbul'a gitmişlerdi. Abıl Ana, arada sırada onlara gider gelirdi. Ömer ve Hasan adlarında iki kardeş olduklarını söylerdi.

«Mektep bir katlı ve duvarları badanasızdı. Kapıdan girilince üstü kapalı bir avlu vardı. Daha ilerisinde küçük, ağaçsız bir bahçe...»

Ömer Seyfettin'in anlattığı bu mahalle mektebi, bir iki yıl öncesine kadar ahır olarak kullanılmaktaydı. Yalnız, kapıdan girilince görülen avlunun çatısı kaldırılmıştı. Sınıf olarak kullanılan odanın tavanı, o kadar alçak ki, uzuna yakın boyda birinin eğilerek girmesi gerekiyor; çocuk ölçüsünde bir oda!...

And hikâyesinin kahramanları olan **Küçük Muallim, Büyük Muallim** tipleri gibi Ömer'in yaşında bir çocuk olan **Mıstık** da gerçekten yaşamış bir insandı. Kurtuluş Mahallesinde, Hacı Ahmet'in büyük oğlu Mustafa...

Bir ses: Sevin! derdi,
gülen rüzgârda,
Sevinçlere orda yoktu
nihayet.
Sanılırdı bu ses gümüş
dallarda,
Görünmiyen bülbüllerin
öğüdü.
Doğduğum yer, doğduğum
yer... O cennet!
Buralardan çok uzakta bir
köydü!...

Ömer Seyfettin, Gönen'i konu yaparak manzume denemesine kalkışacak kadar «doğduğu yer» e bağlı kalmıştır. Bir Gönen anısını da hayatının sonuna kadar dilinden düşürmemiştir : Onun en çok kullandığı kelimelerden biri «cancağızım» dı. Gönen yerlileri arasında çok kullanılan bir kelimedir bu!...

Ömer Seyfettin'deki Gönen sevgisi yurt aşkı demektir. Gönen'de beliren bu aşk, Anadolu ve Rumeli'de günden güne hız aldı, gelişti. Bu yüzden Ömer Seyfettin, millî hikâyeciliğimizin başında gelir.

(devamı sahife 23 de)

Bunları Biliyor muydunuz?

Sayı sistemi niçin onar onar büyür?

Birden başlayıp ona kadar sayarız, yirmi olsun diye bir onluk ekleriz, otuz için yine bir on daha katarız, bu böylece gider.

Birimleri ele alalım. On birim bir araya gelip onluk, on tane onluk bir araya gelip yüzlük, yüz tanesi bir araya gelince binlik meydana getirir. Sayı sistemi böyle niçin onar onar gitmektedir? Ellerinize bakarsanız bir ip ucu bulursunuz. Kaç parmağınız var? 10 tane.

Eski zamanlarda, bugün birçok uygar olmayan kabîlelerde olduğu gibi, insanlar parmaklariyle sayarlardı. Bu yüzden, önce ona kadar gelip bir onluk saydıklarını göstermek için yere bir işaret koyarlar, sonra öbür onluğu saymaya başlarlardı.

Bir kabilenin yüzü saymak için şöyle bir yol buldukları söylenmektedir. Üç adam yanyana dördüncü de bunların karşısına oturur. Üçü parmaklarını açıp ellerini ileri uzatırlar. Dördüncü birincinin parmaklarını sayar. Bir onluk sayınca ortadaki adamın bir parmağını kapar. Böylece dördüncü, 10 tane onluk sayınca ortadakinin bütün parmakları kapanır. Üçüncü adamın da bir parmağı bir tane on onluk saydıklarını göstermek üzere kıvrılır. İşte onlar böyle yüze kadar sayıyorlardı.

Coliseum (kolizeum okunur) nerededir ve nedir?

Günümüzden 2000 yıl kadar önce Romalıların Romada yaptığı bir staddır. Büyüklük bakımından bugünkülerle boy ölçüşebilecek durumdadır. Dört katlıdır. Oturacak yerleri basamaklar şeklindedir. En azından 50.000 kişi aldığı sanılmaktadır.

Ortadaki alan aşağı yukarı 85,5 m. kadar uzunluğunda ve 53.5 m. genişliğindedir.

Eski Romalılar buraya, günümüzdekilere benzer spor oyunlarını seyretmeğe toplanmazlardı. Burası insanlarla yırtıcı hayvanların ve kılıçla birbirlerini öldürünceye kadar döğüşen gladiyatör denilen zırhlı adamların gösteri alanıydı.

Öyle ki, bir günde binlerce hayvan, 200 kadar da insanın öldürüldüğü olurdu. Hıristiyanlığın henüz yayılmağa başladığı sıralarda bu yeni dini benimsiyenler de burada, halkın gözü önünde aslanlara parçalatılırlardı.

Coliseum'un yapımında çalıştırılmak üzere diğer ülkelerden binlerce köle getirtilmiş ve burası M. S. 80 de tamamlanmıştır. Bir süre sonra ahşap olan dördüncü kat yanmıştır. Yanan kısım M. S. 217 de taş olarak yeniden yapılmıştır. Duvarlarının bir kısmı bugün sapasağlam ayakta durmaktadır.

Her istediğimiz olsaydı...

BİR tavşan, fino köpeği ve bir inek çok iyi arkadaş olmuşlardı. Sık sık toplanıp birbirlerine içlerini döker dertleşirlerdi. Hiç biri halinden memnun değildi. Gözleri hep olmıyacak şeylerdeydi.

Tavşan çok oburdu. Korkusuzca dere tepe dolaşıp istediği yiyeceklerle karnını tıka basa doyurmak istiyordu.

Fino çok zengin bir ailenin köpeğiydi. Hiçbir şeyi eksik değildi, ama o bunlarla yetinmiyordu.

Ya inek, aklı fikri kuşlar gibi uçabilmekteydi.

Bir gün tavşan kardeş yiyecek bir şeyler bulmak için epeyce dolaştı. Önüne gelen bostana daldı. Havuçları, lâhanaları ısırıp ısırıp bıraktı. Her gün yiye yiye usanmıştı onlardan. O zamana kadar hiç tatmadığı bir şey yemek istiyordu. O böyle dolaşırken iki acayip yaratığa rasladı. Ömründe hiç bu kadar iri hayvan görmemişti. Upuzun boyunları ve bacakları vardı. Kocaman bir ağacın altında durmuşlar, rahat rahat en tepedeki taze yapraklarla karınlarını doyuruyorlardı. Tavşan kardeşin ağzı sulandı. «Ah, dedi, ne olur ben de o taze yapraklara ulaşabileydim. Kimbilir ne kadar tatlıdırlar.»

Yine aynı gün fino kardeş sıkıntısından patlıyordu. Vakit geçirmek için havuzun kenarına uzanarak, suya girip çıkan ördekleri seyretmeğe koyuldu. Bir ara derin derin içini çekip, «Keşke ördek olsaydım. Sıkılınca havuzdaki balıkları, kurbağaları yakalayıp oyalanırdım.»

Gelelim inek kardeşe... Geceleyin ahırında durmuş otlağın ötesindeki yerleri gözünün önünde canlandırırken kulağına kesik kesik öten baykuşun sesi geldi.

«Ne güzel, dedi, kanatlı olmak ne hoş şey. Ah bir kanatlarım olsaydı. Gece gündüz durmadan uçar yeryüzünde ne var ne yok her şeyi görürdüm.»

Üç arkadaş sabahleyin kalkınca isteklerinin gerçekleştiğini görüp pek sevindiler.

Artık tavşan en yüksek dallardaki yapraklara bile erişebiliyordu. Ama eskisi gibi zıplayamıyor, çarçabuk kaçamıyordu. Çünkü o zürafa boyunlu bir tavşandı. Az sonra yağmur yağmaya başladı. Zavallıcık sırıl sıklam oldu. O upuzun boyun bir türlü yuvasına giremiyordu.

Fino ördekler gibi gagası olduğunu anlayınca soluğu gölde aldı. Başını daldırıp daldırıp balık, kurbağa ne bulduysa yakaladı. Artık yemeğe hazırlanıyordu. Diğer ördekler bu garip yaratığı görünce etrafına toplanıp alay etmeğe başladılar.

Ördek - fino bir kolayını bulup aralarından sıyrıldı ve çarçabuk oradan uzaklaştı. Gidip eskiden gömdüğü

Annemin Mavi Gözleri

İbrahim Zeki BURDURLU

Benim gözlerimin altın ışığı
Günlerimin ılık, tatlı şiiri
Dünyamın bitmiyen renk aydınlığı
Annemin o mavi mavi gözleri.

Okşar saçlarımı ses ses bir rüzgâr
Bir gülüş koncası, gözbebekleri
Sonsuz cennet, sevgi dolu, hür diyar
Annemin o mavi, mavi gözleri.

Gezer adım adım her odamızda
Fısıldaşır hemen güz çiçekleri
O'nunla gün vardır dört yanımızda
Annemin o mavi mavi gözleri...

bir kemiği çıkardı ama, bu defa yiyemedi. Öyle ya hiç ördek gagasiyle kemik yenir mi?

İnek kendisinin de kanatları olduğunu görünce bir türlü inanamadı. Hemen onları denemek için havalandı, havalandı. Sevincinden her şeyi unutmuştu. Ancak boynuzları ağaç dallarına takılınca aklı başına geldi. Güçlükle kendisini kurtarıp etrafı seyretmeğe koyuldu. Akşam oldu. Karanlık çöktü. Bir türlü inek kardeşin gözüne uyku girmiyordu. Şafak sökünceye kadar uyumağa çalıştı ama boşuna. Biliyorsunuz ki, baykuşlar gece dolaşırlar. Gündüz yatarlar

Üç dert ortağı birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı. Bu garip yaratıkları görenler şaşırıp kalıyordu. Çok geçmeden ünleri şehirdeki sirk sahibine de ulaştı.

Adam az kalsın sevincinden uçacaktı. Ne büyük bir gelir kaynağı çıkmıştı karşısına. Hemen onları yakalamak için gereken hazırlıklara koyuldu. Derin bir çukur kazıldı. İçine kocaman bir ağ serildi. Türlü türlü yiyecekler getirildi. Artık tuzak tamamlanmıştı.

Bizimkiler o gülünç kılıklariyle ne insanların yanına

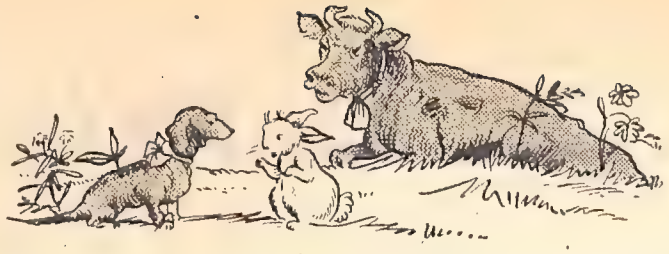

sokulabiliyorlar ne de hayvanlar arasına karışabiliyorlardı. Geceleyin burunlarına gelen güzel kokuların peşine düştüler. Sonunda kendilerini ağın içinde buldular. Uzun zaman kurtulmak için boşu boşuna çabaladılar sonra yorulup kaçma yollarını araştırmağa koyuldular. Hava aydınlandıkça korkuları artıyordu. Az sonra adamlar gelip onları yakalıyacak, ülke, ülke dolaştırıp herkese göstereceklerdi.

Yaptıklarına çoktan pişman olmuşlardı. Bu defa oturup eski hallerine dönmeyi istemeğe koyuldular.

Ortalık ağarır ağarmaz, adamlar ellerinde kocaman kocaman kafeslerle çıkagelediler. Hemen çukura atlayıp heyecanla ağı açtılar. Ama karşılarında her gün rasladıkları, hiçbir özelliği olmıyan, üç hayvan görünce bütün ümitleri suya düştü.

Bizimkiler dileklerinin tekrar yerine geldiğini, her şeyin eskisi gibi olduğunu görünce, sevinçle evlerinin yolunu tuttular. Ömürleri boyunca da yavrularına, eşe dosta, başlarına gelenleri anlatarak, kendi yeteneklerini küçümseyip olmıyacak şeyler peşinde koşmanın kötülüğünü belirtmeye çalıştılar.

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı, ikramiyeli Aile Cüzdanı, bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

Söylemese bile içten avutur
Eve kanat gerer düşünceleri
Uyku olur, rüya olur uyutur
Annemin o mavi, mavi gözleri.

Derdimizi çeken geniş bir yürek
Acımıza koşan o insan peri
Ballaşan, bollaşan, bitmez bir petek
Annemin o mavi, mavi gözleri.

Nazilli basması açılır gül gül
Baharı getirir mor etekleri
Yuvamıza sarkan gök renkli sümbül
Annemin o mavi mavi gözleri.

Bazan o ermiş baş gizlice ağlar
Avuntusu olur yorgun dizleri
Yine kendisine kendisi doğar
Annemin o mavi, mavi gözleri.

İnsanlığa Radyoyu Armağan eden bilgin

MARKONİ

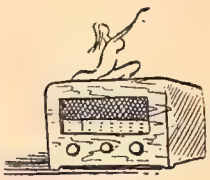

Markoni'nin annesi oğluyla konuşuyordu:

«Yavrum bütün kış gece gündüz durmadan çalıştın. Artık yaz tatilinde kardeşinle birlikte dağlara çıkıp kitaplarını, bilim dergilerini bir tarafa bırakarak bu yorgunluklarının acısını çıkarırsın.»

1894 yılı yazını annesinin dediği gibi kuzey İtalya dağlarında geçirdi. Çok sevdiği kitaplarını ve dergilerini de yanına almayı ihmal etmemişti. O zaman yirmi yaşındaydı.

Bir gün çok ilgi çekici bir makaleye rasladı. Bu Hertz adlı bilginin inanılmaz buluşunu anlatıyordu. Hertz yaptığı titreşim üreten cihazı ile yüksek titreşimli elektrik dalgaları elde etmişti. Bu dalgalar arada tel olmadan kendisinden uzaktaki bir alıcıda kıvılcımlar çıkarıyordu. Bu defa Markoni okudukları üzerinde düşünmeye koyuldu: «Arada tel olmadan kıvılcımlar gönderilebildiğine göre acaba aynı yolla ses iletilemez mi?»

Genç Markoni tatilinin geri kalan kısmını elektrik ve elektrik dalgaları üzerinde daha geniş bilgi edinmekle geçirdi. Ayrıca her gün saatlerce Hertz'in buluşundan nasıl faydalanacağını düşünüp duruyordu.

Eve dönünce, annesine yalvarıp yakararak tavan arasındaki iki büyük odayı atelye yaptı. Her gün sabahleyin erkenden oraya kapanıp saatlerce çalışıyordu.

Burada bir vericiyle az öteye bir alıcı kurmuş, alıcıya da bir zil bağlamıştı. Eğer vericide meydana gelen kıvılcım alıcıya ulaşabilirse zil çalacaktı.

Bir ay uğraştıktan sonra her şey hazır olmuştu. Düğmeye bastı. Beliren kıvılcım çatırdıyarak havada kayboldu. Zilden hiçbir ses çıkmamıştı. Bu defa alıcı üzerinde bazı düzeltmeler yaptı. Denemeyi tekrarlayınca zil keskin bir sesle çalmağa başladı.

Artık başarı yolunda ilk adımını atmıştı. Birkaç gün sonra çatıdaki vericiyle bahçedeki zili çaldırıyordu. Denemelerinin birinde oğlunun boşu boşuna zaman harcadığını söyleyip duran babası da hazır bulunmuştu. Bir ara gene araştırıcıya dönüp;

«Anlaşıldı, zili uzaktan çaldırabiliyorsun. Peki bu saçmalığın sana ne faydası var! Oğlum bunlar karın doyurmaz. Ziller daha basit yollarla da çalıyor.» deyince Markoni,

«Ben zille uğraşmıyorum» dedi. «Amacım kurduğum bu düzeni geliştirerek uzaklara haber ulaştırmak.»

Çocuğun bu kesin sözleri babasını bir hayli yumuşattı.

«Pek beceremezsin diyemem çünkü elektrik dalgalarının bahçedeki cihazına ulaştıklarını gözlerimle gördüm. Acaba bu dalgalar daha öteye giderler mi?»

Bu soru üstüne genç araştırıcı içini çekti. Kendisinin bile pek emin olmadığı bir şeye başkalarını inandırmak çok güçtü.

Bu konuyu bir hayli tartıştıktan sonra babası oğlunun bir şeyler başaracağını sezdi. Bundan böyle gereken her türlü araç ve malzemeyi alacağına söz verdi.

Babasının bu tutumu onun çalışma gücünü kat kat arttırdı. Elektrik dalgalarını uzaklara gönderecek yollar araştırmağa koyuldu. Bunun için de anten ve toprak teli dediğimiz şeyleri yaptı. Vericideki düğmenin yerine bir telgraf anahtarı koydu. Alıcıyı da o şekilde düzenledi ki devre kapandığı zaman uzunlu kısalı sesler verecekti.

Yaptığı yeni aracı denemek için alıcıyı evden 1-2 km. uzaktaki bir tepeye yerleştirdi. Sesleri duyar duymaz kardeşi bir beyaz bayrak sallıyarak haber verecekti. Çatı penceresinden sabırsızlıkla tepeye bakarken eli titriyerek anahtarı kapayıp S harfi işaretini verdi. Hemen o anda bayrak sallanmağa başladı.

Araştırmalarını ilerletmek için başvurduğu yerler buluşunun neye yarayacağını bir türlü kestiremiyorlardı. Sonunda İngiltere'de birkaç kişi bunu denizdeki gemileriyle haberleşmede kullanabileceklerine karar verdiler.

Böylece Markoni telsiz cihazını göstermek için İngiltere'ye çağrıldı. Denemelerden sonra hemen Markoni'yle birlikte telsiz yapan bir şirket kurdular. 1900 yılında artık 300 km. uzaktaki yerlere kadar haber gönderebiliyorlardı.

İngiliz deniz kuvvetleri

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1. **Yurdumuzun en kuzey ucu İnce Burundur. 42° 05' 56" kuzey enlemi buradan geçer. En güney ucu da 36° kuzey enlemi üzerindeki Anamur Burnudur.**
2. **Yavuz Sultan Selim'le yaptığı Çaldıran Savaşında ordusu dağılmış kendisi de yaralanarak karısını, tacını ve tahtını bırakıp kaçmıştır. Tahtı, bugün, Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kısmındadır.**
3. **Düğme çevrilince, ampulün ortasında gördüğünüz, tungsten denilen maddeden yapılmış, incecik, kıvrımlı tel, akkor haline gelerek ışık verir. Ampule gelen elektrik enerjisinin hepsi ışığa dönüşmez. Bir kısmı da ısı meydana getirir. Bu yüzden tungsten tel devamlı olarak yavaş yavaş buharlaşıp ampulün çeperlerinde siyah bir toz halinde yoğunlaşır. Bu buharlaşma sonunda telin bazı noktaları incelir. Sıcaklık bu zayıf noktalarda teli eriterek akımı keser.**
4. **Havadan ve pis kaplardan süte bazı bakteriler girer. Bunlar süt şekeriyle beslenip laktik asit denilen bir madde meydana getirirler. İşte kesilmiş süte ekşiliğini ve özel kokusunu bu asit verir. Tertemiz sağılıp, yine temiz kaplarda üstü kapalı olarak saklanan süt uzun müddet bozulmaz.**
5. **Bildiğiniz gibi uzay bir boşluktur. İçinde güneş ışınlarını tutacak ufak cisimcikler, su buharı gibi şeyler yoktur. Bu yüzden ışınlar uzaydan hiçbir engele rastlamadan geçerler. Uzay o kadar soğuktur ki, yapılan hesaplamalara göre, sıcaklığının — 269° olduğu sanılmaktadır.**
6. **Canlıların bir kısmı tek hücreden ibarettir. Meselâ bakteri denilen bitkiler ve bilginlerin protozoa dediği basit hayvanlar. Buna karşılık milyonlarca hücrenin birleşmesiyle meydana gelenler de vardır. İnsan vücudunda 30 trilyon kadar hücre bulunur. Daha büyük canlılarda bu sayı daha da artar.**
7. **Yurdumuzda. Tonya, Trabzon ilinin Vakfıkebir ilçesine bağlı bir bucaktır. 22 köyü vardır. Bucağın 1945 deki nüfusu 14.737 idi.**

26 gemisine telsiz yerleştirmişti. Şirkete karada altı istasyon yapılması da sipariş edilmişti. Marconi telsizle haberleşmede ulaştığı bu başarıyla yetinmedi.

Bir gün şirketin müdürler toplantısında ayağa kalkıp;

«Beyler dedi, artık harekete geçmenin zamanı geldi. 250 wattlık bataryayla işleyen vericimiz yetmiyor. 2500 wattlık devamlı bir istasyon kurmalıyız. Hem de bir burada bir de Amerika'da.»

Toplantıdakilerden hiç kimse sesini çıkarmadı. Bir süre sonra içlerinden biri,

«Peki ama niçin?» diye fısıldar gibi sordu.

Markoni kelimelerin üstüne basa basa amacını açıklamağa başladı.

«İngiltere'den kalkan bir gemi buradaki istasyonun etki alanından çıkınca Amerika'dakine girecek. Böylece yolculuk boyunca karayla ilgisi kesilmiyecek.»

Önce müdürler bu fikrin uygulanmasına yanaşmadılar. Uzunca bir tartışmadan sonra plân kabul edildi.

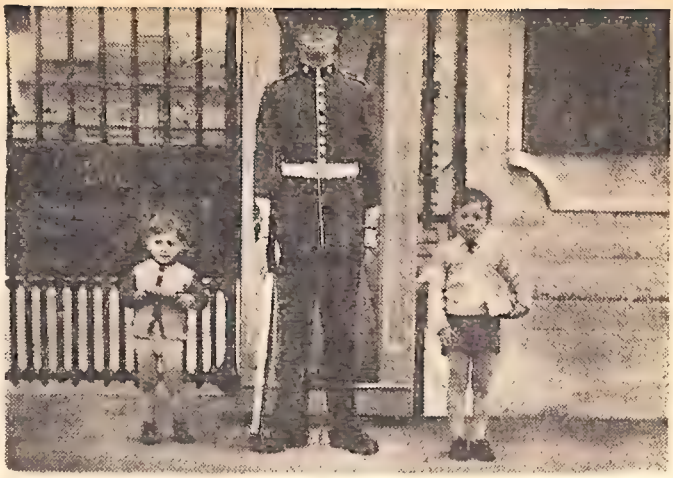

Bu sene sınıfını pek iyi ile geçen abonemiz Cüneyt Kalpakoğlu'dan bir mektup aldık. İçinden bir de fotoğraf çıktı. Yukarda Cüneyt Kalpakoğlu'nu kardeşi Ceyhun ile Londra'da saray muhafızı ile görüyorsunuz.

1900 yılı temmuzunda başlanan yüksek kudretli istasyonun yapımı bitince İrlanda'da denemelere devam edildi. Verilen işaretler öyle kuvvetli geliyordu ki, Markoni bunların Atlantiği aşabileceğini anlamıştı.

1901 yılında bunu araştırmak için iki yardımcıyla birlikte Kanada'da Newfoundland'e gitti. Alıcıyı kurdu. Bununla Atlantiğin ötesinden saniyenin yüzde biri kadar bir zamanda haber alacaklarına emindiler.

Fırtına, soğuk, tipi işlerini hayli güçleştiriyordu. Nihayet bir sabah her şey tamamlandı. Markoni kulaklığı alıp dinlemeğe başladı. Sesleri rahat rahat net olarak duyuyordu.

15 Aralık 1901 de Amerikan gazeteleri bu haberi büyük başlıklarla yayınladılar. Çok geçmeden de telsiz telgrafla haberleşme günlük olaylardan biri haline geldi.

Daha sonra 1924 de Markoni aynı yolla sesleri ve müziği uzaklara gönderme mucizesini de yarattı. Bu gün bir düğmeyi çevirerek dünyanın dört bucağında olanları yanı başımıza getiren radyoyu insanlığa armağan eden bu büyük bilgin 1937 de hayata gözlerini yumdu.

Gülen OKTAY

İÇ VE DIŞ DÜŞMANLAR KARŞISINDA TÜRK ORDUSU

Millet, bütün gücü ile sosyal ve fikrî ilerlemeye çalışırken onu bundan alıkoyacak iç ve dış engellerin karşısında kuvvetli, kudretli ve yüksek vazifesini müdrik kahraman ordumuzun hazır olduğunu düşünerek müsterih olabilir.

ATATÜRK

Güneşin, ve Denizin şakası yoktur

HAVALARA bu sene pek güven olmuyor. Bakıyorsunuz bir gün çok sıcak, gölgede ısı 32 derece, ertesi günü puslu, yağacak diyor, pardesü, muşambayı alıyorsunuz, akşam buram buram terle eve dönüyorsunuz. Yahut ortalığı günlük güneşlik görüyor, ceketsiz dışarı fırlıyor, sokakta sır sıklam olup evinize öksürük aksırıkla geliyorsunuz.

Temmuz ve ağustos ayının boğucu sıcakları malûm, bunalmamak, bol su içmemek, terlememek kabil değil. Sıcak ve boğucu hava insanı pısırık yapıyor. İsteksizlik, yorgunluk hep sıcaktan. Aman şu miskinliği üstümden atayım diye denize, plâjlara akın eden edene. Doğrusu bunlara hak vermemek de elde değil, çünkü güneş ve deniz tabiatın iki güzel hazinesi. Her ikisi de hayat verir, hayat alır, iki taraflı keskin kılıca benzer. Marifet, bu iki nimetten istifade edebilmesini bilmek, büyüklerin sözünü dinleyip saatlerce yanmamak, denizde kalmamak, kararı, dozu kaçırmamaktır. Ben her yıl sizlere yazarım, ama gene içinizde unutanlar var, nitekim geçen gün telefonum acı acı çaldı.

— Hayırdır inşallah, diye yerimden kalktım ve sesi tanıdım.

— Evet, telâşlanmayın Dr. Kâmran Şenel benim, efendim.

— Aman doktor, Ahmet'in ateşi 40'a çıktı, soluması güçleşti, dili kupkuru, kimseyi tanımıyor. Denizden döneli 2 saat oldu, sayıklıyor. Ne olur acele bize kadar bir zahmet edin.

— Şimdi geliyorum, dedim ve 15 dakika sonra yanlarına vardım.

Aman Allahım! Ahmet sanki kaynar suyun içine girmiş de çıkmış, istakoz gibi kızarmış, inleyip duruyor. Besbelli güneş çarpmış, nabzı dakikada 140 atıyor, ateş çok yüksek, şuur kaybolmuş gibi, çok tehlikeli, ölümle pençeleşiyor. Kendisini serin bir odaya aldım, soğuk banyoya koydum, başından buz eksik etmedim, kalbini kuvvetlendirici ilâçlar verdim ve sabaha kadar yanında kaldım. Ancak sabah gün ağarırken ateşi düştü ve kendine geldi.

«Kaç saat güneş altında, denizde kaldın Ahmet?» dediğimde :

«7 saat» demesin mi, az daha küçük dilimi yutacaktım.

«Oğlum sen deli misin? Ölümle pençeleştin, kefeni yırttın.»

«Vallahi bu hale geleceğimi hiç tahmin etmemiştim Doktor amca?»

«Anlaşılan sen ne güneşlenmeyi ne de denize girmeyi biliyorsun, anlatayım da kulağına küpe olsun.»

Deniz ve güneş sağlam olanlar için en iyi bir besi ödevini görür. Kararında yapıp banyo yaptıkça insanın gücü, kuvveti yerine gelir, kışı hastalıksız atlatır, bünyesini kuvvetlendirir. Evvelâ güneşte beş dakika kalıp, her gün beş dakika arttırarak yanmalı ve böylece bir saate kadar çıkmalı. Baş daima bir şapka ile korunmalı, terli terli denize girmemeli. Tabii denizin de bir vakti var, en iyisi sabah saat 10 - 12, öğleden sonra 15 - 18 arasıdır. Sularda saatlerce kalmamalı, lâğımların aktığı kıyılardan sakınmalıdır. Yüzme biliyorum diye uzaklara açılmamalı, denizde en fazla bir saat kalmalı, çıkınca da iyice kurulanmalıdır.

Yazın herkes denize koşar, suların serinliğinde yorgunluğunu bırakır. Ayrıca denizdeki çeşitli madenler vücudumuza büyük faydalar sağlar. Kısaca deniz hayat verir, vücut ve kafayı geliştirir, enerjiyi arttırır, iştahı açar.

Dr. Kâmran ŞENEL

BU AYIN Büyükleri

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Bu ünlü şair, romancı, tiyatro yazarı, eleştirici ve bilgin dünya edebiyat tarihinin çığır açan ustalarından biridir.

28 Ağustos 1749 da Almanya'da Frankfurt şehrinde doğmuştur. Varlıklı bir ailenin çocuğuydu. İlk öğrenimini evde özel öğretmenlerle yaptı. Daha küçük yaşta lâtince, fransızca, ingilizce öğrendi. On altı yaşında babasının isteği üzerine hukuk öğrenimi yapmağa başladı. Hastalandığından bir süre öğrenimine ara verdikten sonra 1771 de hukuk doktoru oldu. Ama onu yeryüzünde en çok ilgilendiren edebiyat çalışmaları idi. Werther adlı romanı ve Clavigo adlı trajedisiyle dehasının ilk meyvalarını vermeye başladı.

1775 de Egmont'u yazarken sanatı ve sanatçıları korumakla ün salmış olan Weimar dukası eserlerini çok beğendi ve onu sarayına davet edip büyük bir devlet memurluğu verdi. Goethe hayatının sonuna kadar burada kaldı. Devlet işlerinde büyük bir başarı gösterdiğinden kendisine yüksek mevkiler ve asalet ünvanı verilmiştir.

Bu yeni çevrede tabiat ilimleriyle de uğraşmış jeoloji, botanik, zooloji araştırmaları yapmış, bu arada bitkilerin oluşumu üstünde teoriler kurmuş, kafatası kemiklerinden birini keşfetmiştir. Darwin'in evrim teorisinin de öncülerindendir.

1786 - 88 yılları arasında İtalya'ya gitti, tekrar edebiyatla uğraşmaya koyuldu. Iphigenie ve Tasso adlı trajedileri burada yazdı.

Weimar'a dönüşünde Dükalık Tiyatro Müdürlüğüne atandı. 26 yıl burada çalışıp Almanya'daki en güzel ve modern sahneyi kurdu.

1831 yılında kendi hayat felsefesi ve deneylerine dayanan en büyük eseri Faust'u tamamladı.

22 Mart 1832 de öldü. Weimar dukalık mezarlığında çok sevdiği arkadaşı Schiller'in yanına gömüldü.

★

ANTOINE LAVOISIER

26 Ağustos 1743 de Paris'te doğdu. Ticaretle uğraşan babası oğlunun da kendi izinden gitmesini istiyordu. Fakat çocuğun kabiliyetlerini görünce parlak bir öğrenim yaptırmağa karar verdi.

Tanınmış öğretmenlerin fizik ve kimya derslerini takip eden Lavoisier daha 20 yaşındayken usta bir fizikçi ve kimyacı olmuştu. 1766 da 23 yaşındayken şehri en iyi aydınlatma yarışmasında Bilimler Akademisinin koyduğu ödülü aldı. Bundan sonra denemelerine devam ederek 25 yaşındayken Bilimler Akademisi üyeleri arasına katıldı.

Çeşitli çalışmaları arasında yanma olayını da araştırmış, deneyler sonunda, yanan bir cismin oksijenle birleştiğini ortaya koyarak eski kimyacıların teorilerini alt üst etmiştir. Aynı zamanda, her kimyasal olayın bir denge meydana getirdiğini, olaydan önceki maddelerin ağırlığı neyse yeni maddeler meydana geldikten sonra da ağırlığın aynı kaldığını ispat etmiştir. Modern kimyayı «Tabiatta hiçbir şey yok olmaz ve hiçbir şey kendi kendine var olmaz» temeli üzerine kurmuştur.

İleri sürdüğü kimya dili ana hatlarıyla bugün de kullanılmaktadır.

Para kazanmak düşüncesiyle değil bilime daha yararlı olabilmek için 1768 de vergi toplama memuru oldu. Halk ise vergi memurlarına büyük bir kin besliyordu.

1790 da ölçü ve ağırlık sistemi kurmak için çalışan komisyon üyesi idi. Ertesi yıl kendisine Maliye Bakanlığında büyük bir memurluk verildi.

1789 Fransız devriminden sonra kurulan Cumhuriyet hükümeti sırasında vergi memurluğu yüzünden adı bir dâvaya karıştı. 24 Kasım 1793 de tevkif edildi. Mahkeme kendisi hakkında giyo-

tinle idam kararı verdi. Karar geri alınmadığından 8 Mayıs 1794 de Fransa, ve bütün bilim dünyası en büyük araştırıcılarından birini kaybetti.

Fakat yine aynı Fransa 1900 de Paris'te bir heykelini dikerek bir zamanlar ölüm cezasına çarptırdığı bu büyük insanı ölmezleştirdi.

★

HÜSEYİN RAHMİ

17 Ağustos 1864 de İstanbul'da doğdu. Henüz 4 yaşlarında iken annesini kaybetti. Bunun üzerine teyzesinin ve büyük annesinin yanında kaldı.

Mülkiyeyi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) bitirdikten sonra bir süre devlet memurluğunda bulundu. Sonra 1908 de İkinci Meşrutiyet ilân olununca memurluktan ayrılarak hayatını yazılariyle kazanmıya başladı. Bu arada «Boşboğaz» adlı bir mizah dergisi çıkarmış ve bu yüzden mahkemeye verilmiştir. Kendisi bu dâvadan beraet ettiği halde dergisi kapatılmıştır.

Eserleri ilkin Sabah, Vakit ve diğer gazetelerde tefrika edilmiştir. Son yıllarında (1935 - 1943) milletvekili seçildi. 8 Mart 1944 de İstanbul'da Heybeliada'daki köşkünde öldü.

En önemli eserleri, «Şık», «Mürebbiye», «Ben deli miyim?», «Kadınlar vâizi» dir. Gerçekçi bir yazar olan Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde İstanbul'un türlü düzeydeki halkı, yaşayış tarzları, âdetleri, düşünceleri, hülâsa bütün özellikleriyle belirtilmiştir. Birçok eserlerinde fenalık, dalkavukluk ve gerilikle savaşan yazar bu yüzden pek çok hücuma uğramış, hattâ mahkemeye verilmiştir.

Eserlerinde geniş halk tabakalarına seslenen Hüseyin Rahmi sade bir dil kullanmıştır.

★

A T A Ç

23 Ağustos 1898 de İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesinden sonra öğrenimini Cenevre'de sürdürmüştür. Uzun yıllar liselerde, Gazi Eğitim Enstitüsünde fransızca öğretmenliği ve İst. Ün. Edeb. Fakültesinde fransızca lektörlüğü yapmıştır. Bir süre Basın - Yayın Umum Md. de çalışmış ve bundan sonra son resmî görevi olan Cumhurbaşkanlığı Çevirmenliğinde bulunmuştur. Bu görevinden 7 Şubat

1952 de emekliye ayrılan Ataç, o günden ölüm tarihi olan 17 Mayıs 1957 ye kadar sadece yazmış ve çeviriler yapmıştır. Ataç, yazı hayatının ilk zamanlarında birkaç şiir de yazmış olmakla beraber asıl eleştirme ve deneme alanında karar kılmıştır. Edebiyatımızda başlıbaşına bir yenilik önderi olmuştur. Her yeni kıymeti memlekete tanıtmak için yorulmak bilmez bir çaba harcamıştır.

Deneme ve eleştirmelerinin pek azı, «Günlerin Getirdiği», «Sözden Söze», «Diyelim», «Karalama Defteri», «Söz Arasında», «Ararken» adlı kitaplarında toplanmıştır.

Ayrıca yüze yakın eser çevirerek ulusal kitaplığımıza Batı Dünyasından ışık serpmiştir.

Hayatı boyunca dilin sadeleşmesi konusunu kendine büyük bir ülkü edinmişti.

★

ÖMER SEYFETTİN

(Baştarafı sahife 14 de)

Ailesi Gönen'den sonra İstanbul'a yerleşti. Orta okul öğrenimini bitirdikten sonra babası onu Edirne Askerî Lisesine verdi. Subay olarak hayata atılan Ömer Seyfettin, on yıl kadar subaylık yaptıktan sonra ordudan ayrılarak yazarlığa başladı. Balkan Harbi başlarken tekrar orduya döndü. Sırplarla Yunanlılara karşı savaştı, esir düşerek bir Yunan kasabasında kaldı. Esirlik hayatından sonra İstanbul'a gelerek yazdığı yazılarla hayatını kazanmak istiyordu. Çok namuslu ve gözü tok bir insan olduğu için yazılarından, yaşamasını sağlıyabilecek kadar bir gelir elde etmeyi yeter buluyordu. O sıralarda bir arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle demişti :

«Tanin gazetesi hikâyelerime, tercümelerime birer lira verirse, haftada iki makale, yani ayda sekiz lira beni rahat rahat geçindirir. Çünkü biliyorsun ben yalnızım. Yapayalnız bir adam için, namuslu ve muntazam yaşarsa bu para az değildir...»

1920 de 36 yaşında iken, bilinmiyen bir hastalıktan ölen Ömer Seyfettin, bu kısa yazarlık hayatında kitaplığımıza on cilt kadar hikâye kitabı kazandırmış çok verimli bir insandı...

Enver Naci GÖKŞEN

Bir Hint Hikâyesi

Yeni Öğretmen

KÜÇÜK bir Hint köyünde güneş batmak üzereydi. Bembeyaz inekler, simsiyah mandalar, tatlı bakışlı koyunlar sürü sürü, saz damlı kulübelere doğru ağır ağır ilerliyorlardı.

Eve bir hayli geç kalan Gopal da tozlu yollarda koşmaktan kan ter içinde kalmıştı. Yüksek duvarlarla çevrili bahçelerine nefes nefese girince ablası :

«Nerede kaldın Gopal? Hem neden bu kadar heyecanlısın? Okulda bir şey mi oldu?»

Çocuk, gözleri pırıl pırıl parlıyarak cevap verdi : «Anlatmakla olmaz!... Bu yeni öğretmenin söylediklerini kendin duyacaksın ki, bir şeyler öğrenesin.»

Ablası okuma yazma bilirdi. Küçükken okula gitmişti. Ama akranları gibi sonradan her şeyi bırakmıştı. Kitaplar okuyarak kendi kendini eğitmeye çalışıyordu. Bu arada birçok sorular sorup Gopal'dan da bir şeyler öğreniyordu.

Gopal heyecanlı heyecanlı o gün olanı biteni ablasına şöylece anlattı :

«Yeni öğretmenimiz çok genç ama bilmediği hemen hiçbir şey yok. Nagpur şehrindeki üniversiteyi bitirmiş. Derste Japonların uyguladığı çok verimli bir pirinç yetiştirme metodundan bahsetti. Doğrusu kulaklarıma inanamadım. Ekilen pirinç insan boyunu aşıyormuş, birkaç kilo tohum yüzlerce kilo ürün veriyormuş. Hemen babama da bu yolda tarım yapmasını söyleyim. Düşün bir kere, her yıl elde ettiğimizin dört katını alacağız. Çok geçmeden zengin olduk gitti demektir. Böylece artık açlıktan korkumuz kalmıyacak. Sonra bir türlü yataktan kalkamıyan annemi de tedavi ettirecek kadar paramız olacak.»

Gopal, o kadar sabırsızlanıyordu ki, akşamı zor etti. Okulda öğrendiklerini anlattığı vakit babası bu yeni ekim metoduyla pek ilgilenmedi. Üstelik,

«Senin bu öğretmen bir şehir çocuğu, onlar pirinç yetiştirmeden ne anlar?» deyiverdi. Sonra çocuğu pek üzdüğünü görerek :

«Yavrum, dedi, biliyorsun ki bizim bir karış topraktan ekmek paramız zor çıkıyor. Şimdi dediğin gibi bir denemeye girişmek elde ettiğimizi de tehlikeye atmak demektir.»

Ertesi gün çocuk, dersten sonra çekine çekine öğretmenin masasına yaklaştı. Öğretmen Ram Mohan gülerek :

«Ne oldu, baban ne dedi?» diye sorunca,

«Metodunuzu deneyemezmiş. Diyor ki...»

Gerisini getirmeden susup önüne baktı. Babasının öğretmeni için hiçbir şeyden anlamıyan bir şehirli dediğini söyliyemedi.

Ram Mohan, «Üzülme» dedi, «Ben ne söylediğini kestirebiliyorum. Zararı yok, herkes beni tanıyıncaya kadar bunlara katlanacağız.»

Sonra kırlara bakan ufak pencereye döndü. Önünde pirinç tarlaları uzanıyordu. Artık dikim zamanı gelmişti. Tohumlar tarlaya atıldıktan sonra toprak su altında bırakılırdı. Birkaç hafta sonra fideleri alıp başka yerlere dikeceklerdi. Bunların da yaprakları sararıncaya kadar su içinde kalmaları gerekiyordu. Daha sonra su boşaltılır, diğer tahıllarda olduğu gibi başaklar olgunlaşmağa bırakılırdı.

Ram Mohan biraz baktık-

tan sonra,

«Yılmamalıyız» dedi. «Hiçbir engel bizi yolumuzdan alıkoymamalı. Onlara ne kadar çok ürün alınabileceğini göstermeliyiz. Şöyle tarım yapabileceğimiz bir karış yer de mi yok?»

Çocuk dertli dertli başını sallayıp,

«Köyün bütün toprakları bir beyin malı. Hemen hemen hepsi de ekili. Sanırım ufak bir tarlasını bu yıl boş bıraktı ama istesek dünyada vermez» dedi.

Öğretmen, «Elbet bu işin de bir kolayını bulacağız» dedi.

«Bu yıl olmazsa gelecek yıla. Ama her şeyden önce köylünün beni iyice tanıması gerek. Şimdi onlar beni aklı hiçbir şeye ermez bir şehirli sanıyorlar. Kendilerine yararlı olabileceğimi göstermeliyim.»

Öğretmenin karşısında duran bu on üç yaşındaki akıllı çocuk onun en büyük yardımcısıydı. Akranları çoktan tarla işlerine koyulmuşlardı, ama o öğretimini tamamlarsa yurduna daha yararlı olabileceğine büyüklerini inandırmıştı.

Az sonra Gopal okuldan çıktı. Eve gideceğine sular altındaki pirinç tarlalarına yollandı. Artık tozlu yoldan çıkmış, tarlaları biribirinden ayıran toprak kümeleri üstünde yürümeye çalışıyordu.

Ağaçlığa yaklaşınca garip bir ses duydu. Bu, küçük bir buzağının bağırmasını andırıyordu. Nereden geldiğini anlamak için etrafına bakındı. Birden kafasında bir şimşek çaktı. Hemen kuyuya koşup kenarından aşağıya sarktı. Yanılmamıştı, taa dipte bir şey kıpırdıyor, suları şıpırdatıyordu. Demek bir hayvan kuyuya düşmüştü. İçinde bir karış su vardı ama hayvancağız çok korkmuştu. Kurtulmak için deli gibi taş duvarlara kendini vuruyordu.

Gopal hemen tarlalara seğirtip çiftçilerden birine seslendi :

«Bana sağlam bir ip verir misiniz? Bir buzağı kuyuya düşmüş onu çıkaralım.»

Az sonra getirilen ipin bir ucunu beline bağladı, diğer ucunu da adama verip kuyuya indi.

Hayvan onu görünce çırpınmayı bırakıp ürkek ürkek kendine bakmaya başladı. Gopal yavaşça kolunu gövdesine doladı ve adama ipi çekmesini söyledi.

Hayvan yukarı çıkınca çiftçi yavrunun yaralarına bakarken gözüne sırtındaki damga ilişti ve, «Aaa, bu bizim efendinin buzağısı» dedi.

Bunun üzerine Gopal yaralı hayvanı kucağına alıp köyün dışındaki beyaz köşkün yolunu tuttu.

Uşaklar çocuğun kayıp buzağıyı bulup getirdiğini görünce hemen onu efendilerinin yanına götürdüler. Zengin adam çok sevindi ve çocuğa dönüp dedi ki :

«Bu cins bir inektir. Aramadık yer bırakmadık. Demek kuyuya düşmüş. Şimdi söyle bakalım onu kurtarmak için çektiğin sıkıntılara karşılık ne istersin?»

Çocuk,

«Hiç bir şey» dedi, «Ben hayvanları çok severim. Onun acı çekmesine dayanamadım da onun için kuyudan çıkardım.»

Adam,

«Ne olursa olsun delikanlı, az da olsa sana bir şeyler vermek istiyorum» deyip bir avuç altını çocuğun cebine boşalttı. Gopal gözlerine inanamıyordu. Ömründe bu kadar çok para görmemişti. Okulun önünden geçerken aklına öğretmenle konuştukları geldi. Hemen köşke döndü, uşaklara acele beyi görmek istediğini söyledi. Alıp yanına götürdüler. Adam çocuğu tekrar karşısında görünce gülerek :

«Ne o? Bir buzağı daha mı getirdin?» dedi.

Gopal :

«Hayır efendim» dedi, «bu defa sizden bir şey istemeğe

geldim.»

Sonra kısaca öğretmeninin yeni pirinç yetiştirme metodunu ve bunu denemek için ufak bir toprak parçasının gerekli olduğunu anlattı. Cebinden altınları çıkarıp adama uzatarak,

« Bu yıl boş bıraktığınız tarlayı bunlara karşılık bize verir misiniz acaba?»

Adam çok şaşırmıştı. Bir, çocuğun kararlı yüzüne, bir de avucundaki altınlara baktıktan sonra gülmeğe başladı :

«Onlar sende kalsın. Yarın gel adamlarım nereyi ekeceğinizi göstersinler.»

Çocuk hemen koşup öğretmenine bu güzel haberi müjdeledi. Ertesi gün işe koyuldular. Okuldaki bütün çocuklar görev aldılar. Önce tarlayı gübreleyip toprağı su altında bıraktılar. Sonra ekilecek tohumları tuzlu suya koyup üste çıkan boş ve çürük taneleri ayıkladılar. Halbuki çiftçiler böyle yapmıyor, sürülmüş toprağa pirinci serpiveriyorlardı. Bu tuzlu su denemesini Gopal'ın babası duyunca :

«Ne saçma şey» dedi, «boşu boşuna hem pirinçleri hem de zamanınızı harcıyorsunuz.»

Belli etmiyorlardı ama, köylülerin hepsinin gözü bu tarlanın üstündeydi. Gidip gelip ne kadar büyümüş diye bakıyorlardı. Pirinçler başaklanmaya başlayınca başarıları diğer köylere de ulaşmıştı. Civardan akın akın bol ürün veren bu deneme tarlasını görmeğe geliyorlardı.

Gopal'in, içi iri tanelerle dolu başakları biçerken sevincine diyecek yoktu. Bundan böyle artık bu metottan herkes faydalanacaktı. Alınan bol bol ürün her zaman kendilerini ürküten açlık tehlikesini ortadan kaldıracaktı. Yine bu yüzden köylüler öğretmeni sevip ona bağlanacaklardı.

HİYEROGLİF YAZISI NASIL OKUNDU?

Eski Mısırlıların bıraktıkları sanat eserlerinin çoğu, tarihteki eski uygarlıklar gibi toprağa gömülüp gizlenmemiş herkesin kolayca görüp inceliyeceği bir durumda kalmıştır. Firavunların mezarları olan piramitler, irili ufaklı dikili taşlar, tapınak, anıt ve tabletler bu uygarlığı ortaya koyan belgelerdir.

Böyle olmakla beraber bunların niçin, nasıl ve kimin tarafından yapıldığı yıllarca anlaşılamadı. Çünkü hiyeroglif denilen Mısır yazısı çeşitli şekillerden meydana gelmişti. Hiç kimse bunların anlamını çözemiyordu.

Bu karışık yazının anahtarı umulmadık bir zamanda ortaya çıktı.

Napolyon Mısır seferini yapıyordu. Askerlerden biri siper kazarken küreği sert bir şeye rastladı. Etrafındaki toprağı kazıp işine engel olan cismi çıkardı. Bu iki sayfası açılmış bir gazete büyüklüğünde üstü yazılı yassı bir taştı.

Yazıların bir kısmı piramitlerin, dikili taşların üstünde görülen resimlere benziyordu.

Sonradan Rosetta taşı adı verilen bu tasın üstünde bir kanun üç ayrı yazıyla yazılmıştı. Hiyeroglif yazısı, Yunanca, iş hayatında kullanılan Mısır yazısı.

Bilginler hemen işe koyuldular. Okuyabildikleri yazılara dayanarak hiyeroglif yazısını meydana getiren şekillerin anlamını bulmağa çalışıyorlardı. Ama bu iş öyle umdukları gibi kolay çıkmadı. Çoğu vazgeçtiler. İçlerinden yalnız taşı bulan asker, Champollion adlı Fransız, tuttuğu yoldan dönmedi.

Yirmi üç yıl uğraştıktan sonra 111 işaretin ne demek olduklarını ortaya çıkardı.

UÇAĞI HAVADA TUTAN NEDİR?

Uçağın yükseklerde düşmeden durmasını sağlıyan şey havadır.

Havayı görmediğiniz, elle tutamadığınız için bunun gerçek bir şey olduğuna belki de ilkin inanmak istemezsiniz.

Hava gerçekten bir cisimdir. Çünkü herşeyden önce bir ağırlığı vardır. Bilginler bunun ne kadar olduğunu da ölçmüşlerdir. Buldukları sayılar karşısında şaşırmamak elden gelmiyor. Meselâ bir tabaka dosya kâğıdını iki elinizle gergince tutacak olsanız hava bunun üzerinde 500 kg. a yakın bir ağırlık yapar. Peki nasıl oluyor da bu ağırlık bize tüy gibi geliyor?

Onu siz kaldırmıyorsunuz ki. Bu işi yapan havadır. Hava kâğıda hem altından hem de üstünden basınç yapar. Bunların ikisi biribirine eşit olduğundan bu büyük basınçtan haberimiz bile olmaz.

Şimdi, bu bilgimizi bir uçak kanadına uygulayalım. Hava bir santimetre kareye bir kilogram basınç yaptığına göre kanat büyük bir ağırlığın etkisi altındadır. Ama aşağıdan yapılan basınçla yukarıdan yapılan biribirine eşit olduğundan dengesi bozulmaz, yerinde durur.

Aşağı doğru iten kuvveti biraz azaltırsak ne olur? Uçak havalanır. Ama bu gerçekleştirilemiyecek bir şeydir. Bilginler uçak kanatlarını özel bir biçimde yaparak bu işi de başarmışlardır.

Kanadın üst yüzü kıvrık alt yüzü düzdür, yani üst kısım daha uzundur.

Uçak havalanırken havanın üst kanatta aldığı yol alttakinden daha fazla olduğundan kanadı aşağı doğru iten kuvvet azalır. Alt taraftaki basınç aynı kalır. Bu da basınç dengesini bozar. Uçağın hızı arttıkça iki taraftaki basınç farkı da artar. Nihayet yukarı doğru iten kuvvet uçağın ağırlığını kaldırabilecek duruma gelince uçmağa başlar.

BİLMECE BULMACA...

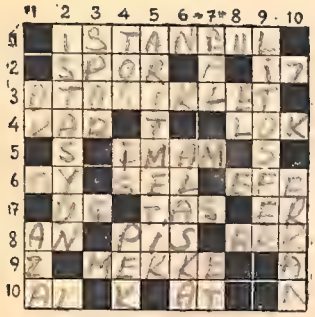

SOLDAN SAĞA

1. Türkiyenin büyük şehirlerinden.
2. Vücudumuzu kuvvetlendirmek için yapılan hareket, Bir şeyin geçtiği yerde bıraktığı işaret.
3. Başına (m) gelirse bir taşıt.
4. Kışın yağar, tersi bir organımızdır.
5. Namaz kıldırır.
6. Rey, büyük yağmurlarda meydana gelir, Batı bölgesinin dadaşı.
7. Bir sayı ,yemek yemiye mahsus çukur kaplar, asker.
8. Zaman, temiz değil, su akıtmağa yarıyan yer.
9. Peygamberimizin doğduğu yer.
10. Kırmızı, binek hayvanı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Eski bir savaş aracı, üye.
2. Trenlerin durma yeri.
3. Vücudu geliştirmek için yapılır.
4. Koçların başıyla vuruşu, duman izi, tersi askerler giyer.
5. Bir ders.
6. A. B. Devletlerinin 49. eyaleti.
7. Arılar yapar, kasaptan alınır.
8. Bir organımız.
9. Yer kabuğu.
10. Bir erkek ismi.

(Çözüm sahife 45 de)

Kirpi kardeş yola çıkmış, kendisini merakla bekliyen dostlarından birine gidiyor . Fakat yollar o kadar karışık ki ilk bakışta nereye gittiği pek kestirilemiyor. Siz dikkatinizi toplıyarak kirpi kardeşin hangi dostunu görmiye gittiğini araştırın. Bakalım bulabilecek misiniz.

Yukarıdaki üç resimde bazı yanlışlıklar var. Bunların neler olduğunu bularak dikkatinizin derecesini ölçmeye çalışın.

ADRESLERİ DEĞİŞEN KARDEŞLERİMİZE

Adresleri değişen, ya da abonelerini uzatmak isteyen bazı kardeşlerimiz, bize yazdıkları mektuplarında yeni adresleriyle birlikte eski adreslerini ve abone numaralarını bildirmeyi unutuyorlar. Zarfın üstünde adres yazılı etiketin kenarındaki ilk, yani üstteki numara, abone numarasıdır. Alttaki numara da abonenin hangi sayıda başlayıp hangi sayıda biteceğini gösterir.
Adres değiştirmek isteyen kardeşler bize eski ve yeni adresleriyle birlikte bu numaraları bildirmeli, ayrıca mektuplarına 50 kuruşluk posta pulu eklemelidirler.

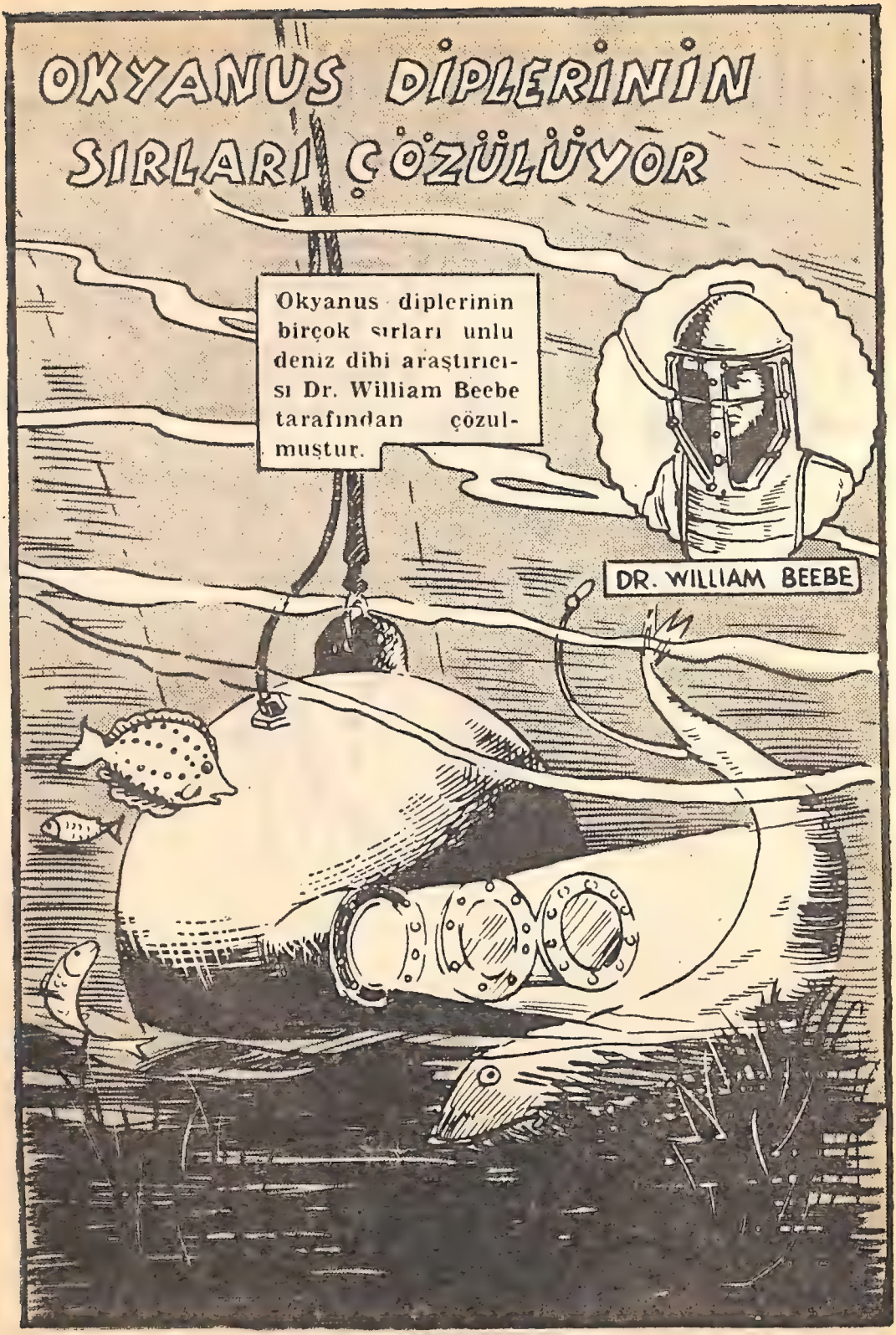
OKYANUS DİPLERİNİN SIRLARI ÇÖZÜLÜYOR
Okyanus diplerinin birçok sırları unlu deniz dibi araştırıcısı Dr. William Beebe tarafından çözulmuştur.
DR. WILLIAM BEEBE

Amerika'nın doğusunda, Atlas Okyanusunda, Bermuda adalarından «Nonsuch» adlı adacık, bilginin deniz dibi araştırmaları üssüydü. Burası bilim dünyasına yeni yeni sayfalar ekliyen denemelere sahne oluyordu.

İşte geliyor. Garip bir balık. Vuruyorum
Doktor! Daha ilgi çekici bir şey göremediniz mi?
Doktor çabuk yukarı çıkın! köpek balığı saldıracak!
Ben de onu anlamak istiyorum ya! Acaba dipteyken insanlara saldırıyorlar mı?
Gel biz de gözleme borusundan bakalım.
Ne kadar kocaman! Bak, bak! O saldıracağına doktor ona hücum ediyor.
Bu defa bay köpek balığı çetin bir avla karşılaştı İşi tamam artık.
Doktor Beebe iyisiniz ya?
Korkmayın burnum bile kanamadı. Gezimize devam edelim.
Bu tehlikeli deneme Doktor Beebe'nin araştırma merakını büsbütün arttırdı. Yeni yeni plânlar tasarladı.

Daha derinlere, meselâ şöyle 900 - 1000 m. ye kadar dalıp oralarda neler olduğunu görmek istiyorum

Anlaşıldı, siz Dr. Otis Barton'un dalma küresiyle deneme yapmayı aklınıza koymuşsunuz.

Dr. Barton'un yaptığı bu küreyle, ikisi birlikte 600 m. ye kadar inmişlerdi. Üzerinde bazı duzeltmeler yapıldığından artık bu 9 tonluk çelik top, 1000 m. derinlikteki muazzam basınca dayanabilirdi.

Bathysphere denilen dalış küresi :

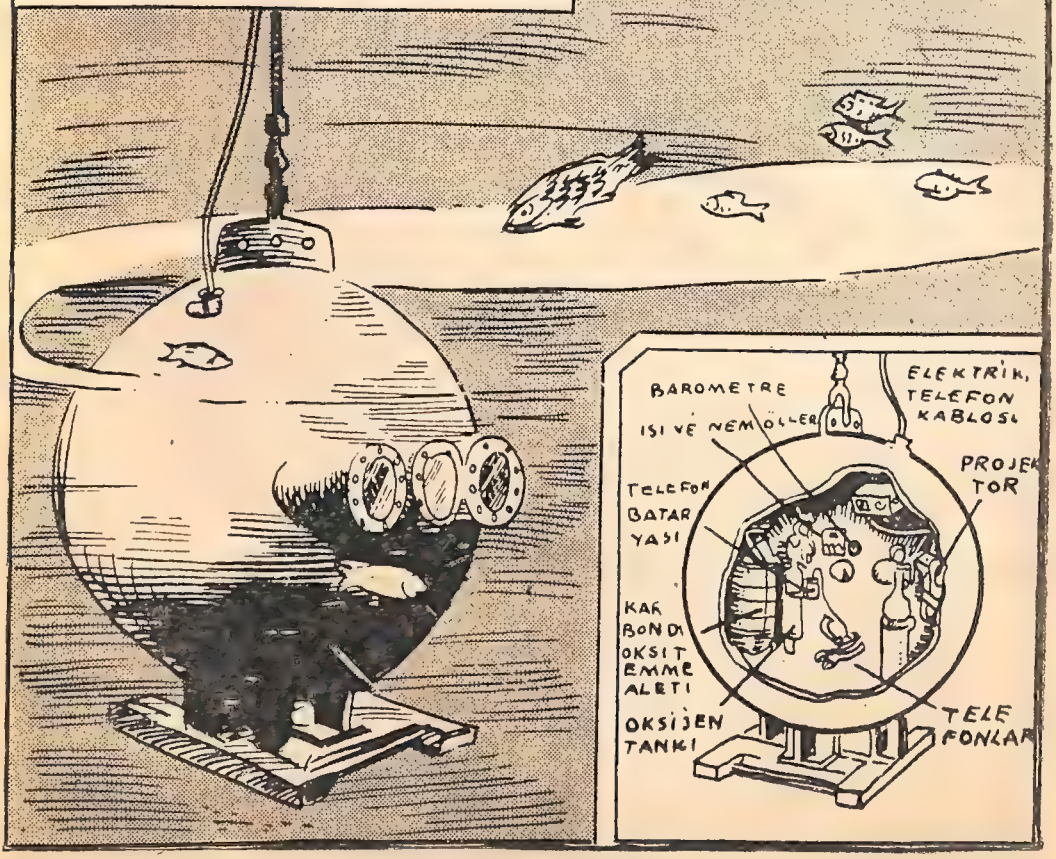

Her şey hazır mı? 450 m. kadar indirip yukarı çekin. Bakalım su sızdırıyor mu?
İki saat sonra.
Mükemmel! Birkaç damla su girmiş.
Her 150 m. de derinliği bildirin. Ben de telefonla gördüklerimi anlatacağım.
İçi çok rahat. Deniz sakin. Dalalım.
Şimdilik önemli bir şey yok. Su son derece berrak 6-7 m. boyunda kopek balıkları küremize sürünerek geçiyorlar
150 m Ne görüyorsunuz?
450 METRE... 600 METRE... 750 METRE... DALIŞ REKORUNU KIRDINIZ!

Makinalarda bir bozukluk mu var
Niye durduk?
1000 m. ye ulaştınız. Kabloyu keserek daha derinlere gidebilirsiniz. Şimdi gözlemlerinizi bildirin
Fotoğraf makinası hazır. İşaret verir vermez projektörü yakarım
Tamam. Çek! Hava azalmağa başladı
Tehlikeli bir araştırma mı dediniz? Sokakta giderken daha çok tehlikeyle karşı karşıyasınız. Üstelik ömrümde rastladığım en sakin, en sessiz köşeydi
Yoksa rüya mı görüyorum? Demek dünyada böyle garip yaratıklar da varmış!
Vakit tamam! Yukarı çekiyoruz
Bugün, bu dalış küresi durmadan geliştirilerek derinliklerin sırları teker teker ortaya konulmaktadır. Ama Dr. William Beebe, daima deniz dibi araştırmalarının önderi olarak anılacaktır.
• SON •

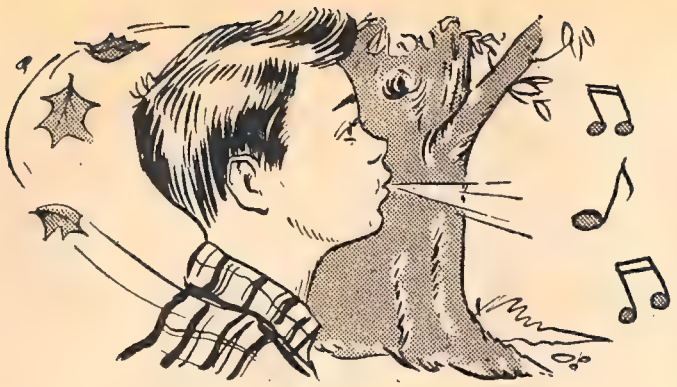

Büyülü Ses

ÇETİN ıslık çalmayı çok severdi. Yürürken, iş yaparken, otururken, oynarken kısacası durmadan yeni yeni melodiler yaratırdı. Annesi sık sık, «Oğlum, bıktım usandım. Artık bu gürültüyü kes» diye çıkışırdı. Çetin her defasında, «peki anneciğim» derdi ama, az sonra söylenenler aklından çıkıverirdi. Çok alışmıştı çünkü. Islık çalmadan edemiyordu.

Bir gün arkadaşı, Çetin'i çiftliklerine yemeğe çağırdı. Hava çok güzeldi. Yollarda da kimsecikler yoktu. Hemen ıslık çalmağa koyuldu. Gürül gürül akan pınarı, çiftliğin önünde uzanan koruluğu geçti. Alçak çiti atlayıp eve giden toprak yola girdi. Kapıya arkadaşının annesi çıktı. Onu görünce, «buyur yavrum» deyip kapıyı ardına kadar açtı, ama az sonra da yüzüne kapatıverdi. İçerden, «Şu köpekler çekilmeden seni içeri almam» diye bağırıyordu. Çetin şaşırıp kaldı. Ne demek istediğini anlamamıştı. Şöyle bir arkasına bakınca ağzı açık kaldı. Çevresi köpeklerle dolmuştu. Çeşit çeşit, renk renk boy boy köpekler... Bahçe kapısında da bir karaltı duruyordu. İyice bakınca bekçi amca olduğunu anladı

Bu sırada ufak bir köpek hırlayarak ileri atıldı. Az sonra hepsi birden havlamağa başladılar. Birbirlerini ısırıyor, tekmeliyor, yerlerde yuvarlanıyorlardı. Büyük bir köpek kavgası başlamıştı.

Bekçi amca yaklaşamıyor, durduğu yerden olanca gücüyle bağırıyordu :

«Bunlar kimin? Nereden gelmişler?»

Çetin,

«Bilmiyorum» diye seslendi. «Belki de benim yeni ıslığım onları böyle bir araya getirdi.» Adam ne dediğini pek duymamıştı, tekrar sordu : «Hızlı söylesene, senin neyin dedin?»

«Islığım, ıslığım, dinle» diye yeniden çalmağa koyuldu. Köpekler birden kavgayı bırakıp etrafına toplandılar. Küçükler, pabuçlarına sürünüyordu. Kömür gibi kapkara kocaman bir köpek de arka ayakları üstünde doğrulmuş çocuğun yüzünü yalamağa çalışıyordu.

Bekçi :

«Kovsana şunları, kovsana» diye haykırdı.

Çetin,

«Niçin» dedi. «Biz çok iyi anlaşıyoruz.»

Köpeklerin uslu durduklarını görünce bekçi amca da yanlarına geldi.

«Sen çok yaman bir çocuksun» dedi.

O da, «Ne yapayım amcacığım» dedi. Bekçi Çetin'in terbiyeli bir çocuk olduğu-

HANGİSİ DOĞRU ?

1. **Yazın Ege Deniziyle Batı Anadolu arasındaki ısınma farkından dolayı meydana gelen rüzgârın adı nedir?**
   Lodos - İmbat - Bora.
2. **Böbrek üstü kapsülü hangi salgıyı çıkarır?**
   Adrenalin - İnsulin - Pepsin.
3. **Çiçek aşısını kim bulmuştur?**
   Pastör - Darvin - Jenner.
4. **Dünya tarihinde Barbaros adıyla anılan kahraman denizcimizin asıl ismi nedir?**
   Oruç - Hızır - İlyas.
5. **Bugün Fatih Müzesi olan Çinili Köşkü hangi padişah yaptırmıştır?**
   Fatih Sultan Mehmet - Yavuz - Yıldırım Beyazıt
6. **Darphane nedir?**
   Madenlerin tel haline getirildiği yer - Madenî para basılan yer - Gemilerin yapıldığı yer.
7. **Yurdumuza bugünkü anlamiyle gazeteciliği getiren ünlü yazarımız kimdir?**
   Namık Kemal - Tevfik Fikret - Şinasi.

(Cevabı sahife 42 de)

nu görünce ona karşı anlayışlı davrandı. «Önce seni içeri almanın bir yolunu bulalım» dedi

Bu sırada arkadaşının annesi kapıyı araladı. Şöyle bir köpeklere bakıp,

«Daha çok açamam. Eğer bu azılı köpekler içeri girerlerse iki dakikada evin altını üstüne getirirler.»

Bekçi, «Doğru efendim» dedi. «Ama çocuk içeri girmeden bunları uzaklaştıramayız. Siz bir cam açın. Ben şu merdiveni getirip dayayayım.»

Çetin merdivene tırmanırken bekçi amca durup köpekleri önledi. Çocuk gözden kaybolunca sopasını iki tarafa salladı. Köpekler teker teker çekilip gittiler.

Bekçi Çetin'e seslendi :

«Oğlum bak, herkesi korkuttun. Sakın bir daha böyle bir şey yapma.»

Pencereye dayanmış merdivenden güçlükle içeriye giren Çetin arkadaşının annesine karşı utanç duyuyordu. Islıkla farkında olmıyarak köpekleri toplayan bir melodi çalmış ve bu üzücü olaya sebep olmuştu. Bereket versin kadıncağız olanları unutmuş göründü. Arkadaşı da Çetine bu konuyu hatırlatmaya çalıştı.

Yemekten sonra arkadaşıyla birlikte kırlarda gezmeğe çıktılar. Yarım saat kadar hiç konuşmadan dolaştılar. Bir ara Çetin dalıp tekrar ıslık çalmağa koyuldu. Hem de o köpekleri toplayan parçayı. Dört bir taraftan irili ufaklı köpekler akın etti. Çocukçağız yaptığına çok üzüldü ama isteyerek olmamıştı Sonra kendi kendine şöyle düşünerek biraz içi rahatladı :

«Demek köpekleri sevmiyen insanlar da var. Ama ben bayılıyorum. Bundan böyle ıslıkla bu hayvan dostlarımı toplayıp onları sevmiyenlerin çevresinden uzaklaştırırım.»

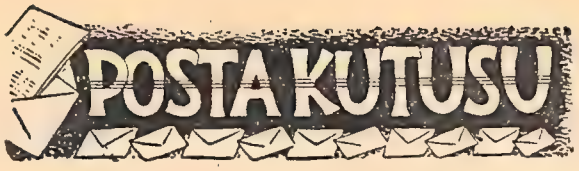

İstanbul'dan Bülent Doğrusöz soruyor :

«Cahit Sıtkı Tarancı'nın hayatı ve sanatı hakkındaki bilgileri nereden bulabilirim?»

«Cahit Sıtkı Tarancı'nın hayatı ve sanatı hakkındaki bilgileri aşağıdaki kitap ve dergilerden bulabilirsiniz :

1. *Cahit Sıtkı Tarancı'nın Hayatı, eserleri. Hazırlıyan : Güngör Gençay, Gün Matbaası 1956, 64 sh. 100 Krş. İsteme yeri: P. K. 189, Şişli - İstanbul.*
2. *«Sonrası», Cahit Sıtkı Tarancı, (sh. 107 - 174 ardından yazılanlar) Varlık yayınları.*
3. *Tarancı'nın Şiir Üzerine Düşünceleri, Yazan: Muzaffer Uyguner, Varlık Dergisi, 489 - 498 inci sayılar.*
4. *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar, Yazan : Mustafa Baydar, sh. (201-205) Ahmet Halit Kitabevi.*

★

İstanbul'dan İsmail Bal soruyor :

1. **Dünyanın en uzun nehri hangisidir?**
2. **Dünyada kaç kişi Türk dili konuşur ve hangi devletlerdir?**
3. **Mürekkep balığı var mıdır?**

CEVAPLAR :

1. *Amerika'da Misisipi nehri, 4900 Km.*
2. *Tahminen 55 milyon kişi. Türkçe konuşulan yerler :*
   Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkmenistan, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırım, Kafkasya, Sibirya, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Moğolistan, Çin.
3. *Geçen sayımızda mürekkep balığı üzerinde hazırlanmış bağımsız bir yazı yayınlamıştır.*

Kardeşlerimizden

KEDİM

Ufacıktır benim kedim,
Fare yakalar şimdiden.
Ekmek yemez süt içer,
Renkli şirin güzel kedim.

Osman Berkan GÜLDİNÇ

★

KARDEŞ ACISI

Kıvrım kıvrım kirpikleri
vardı,
Kahve rengi gözleri vardı.
Onu canımdan çok severdim,
O da beni öyle severdi.

Filiz ÇALIK

★

YAZ GELDİ

Yaz geldi müjde müjde,
Haydi çocuklar denize!
Denizde yüzelim doya, doya,
Çünkü yaz geldi.

Kayığa binelim,
Kürekleri çekelim,
Balıkları tutalım,
Çünkü yaz geldi.

Feza SÜMER

★

SEVGİLİ ANAM

Beni ne zorlukla büyüttün
anam :
Ahlar çekerek,
Vahlar çekerek.

Biliyorum anam,
Nasıl büyüttün bizi :
Yavrum dedin, Anam dedin.

Kollarını kanad yaptın,
Her zorluğu yenerek,
Büyüttün anam...

Deniz GÖKÇEK

★

ANNEM

Bana baktın büyüttün,
Baldan tatlı süt verdin,
Kucağında salladın,
Okşayıp, öptün beni.

Hakkın büyük, çok büyük,
Anlatmakla bitmez,
Ödemekle de bitmez,
Ne yapsam sana anne?

Alev KONUŞUR

BUGÜN 27 MAYIS

Daha gün doğmadan bir anda parçalandı karanlıklar,
Yeniden aydınlandı güzel yurdum.
Türk Ulusu bir anda canlandı bugün,
Bugün 27 Mayıs.

Türkün bugün büyük bayramı var,
Süslensin bütün meydanlar, yollar tanklar.
Türkün bugün büyük bayramı var,
Açılsın Türke bütün yollar,
Bugün 27 Mayıs.

Tarihte yepyeni bir devir açtık,
Süsledik tarihi altın harflerle biz.
Bugün büyük bir zafer kazandık biz.
Bugün 27 Mayıs.

Dalgalansın şanlı bayrağım yükseklerde,
Büyük Türk Ulusunun sesi yükselsin dünyaya,
Bu mutlu gün büyük Türk Ulusuna
Kutlu ve aydın olsun
Bugün 27 Mayıs.

Selma ÖZTÜRER

★

SAATIM

Gece gündüz hiç durmadan çalarsın
Hiç yorulmaz mısın saatım
Bize her gün örnek olursun
Sen hiç yorulmaz mısın saatım.

Tuna UTKU

★

KELEBEK

Üstünü benek benek kim süslemiş?
Kanadlarını tül tül kim işlemiş?

Jülide DEMİRER

GÜZEL YAZ

Herkes denize gider,
Bol bol yüzer.
Herkes kırlara gider
Kırda yemek yer.
Salıncak kurar sallanır,
Yaz ne güzeldir.

Ali ILGAZLI

ÇALIŞMAK

Arılardan ders alsak biz,
Türk milleti yükselir,
Atamız memnun olur,
Kabrinde rahat uyur,
Ben söz verdim resmine...

Füsûn SÖNMEZAY

BİR ŞAKANIN SONU

Aysel çok iyi bir kızdı. Yalnız böcek sinek ve bu gibi yaratıklardan çok ürkerdi.

Bir gün arkadaşları ile birlikte deniz kıyısında oynuyordu. İçlerinden birisi muziplik olsun diye yakaladığı bir yengeç yavrusunu Ayselin korkacağını bile bile onun elleri üzerine bırakıverir. Zavallı kızcağız çok korkar ve bir çığlık atarak ağlamaya başlar. Onun bu halini seyreden arkadaşları gülmekten katılırlar. Aysel ise ağlamakta ve koşa koşa evine gitmektedir. Evine geldiği halde annesine hiçbir şey söyliyemiyerek titrek seslerle ağlamaya devam eder. Annesi kızının korktuğunu anlar, ona su içirir ve yatırır. Aysel gözleri yaşlı uyuya kalır. Annesi yavrusunu yokladığı zaman çok ateşli olduğunu görür ve hemen doktora koşar.

Arkadaşları, Ayselin evden çıkmadığını görünce onu ziyarete gitmeye karar verirler. Fakat uzaktan annesinin bir doktorla eve doğru geldiğini görünce hayretten ağızları açık kalır. Hemen vakit kaybetmeden koşa koşa annesinden evvel Ayselin odasına girerler. Fakat Aysel hâlâ uyumaktadır. Doktor muayene ederken uyanır, yanında arkadaşlarını, başucunda bir doktor görünce şaşırır ve onlara hoş geldiniz diyecek olur. Fakat bir türlü konuşamaz. Doktor, muayenesinden sonra âni korku ve heyecanların bu gibi sonuçlar verebileceğini söyler.

Arkadaşları, üzgün bir halde ağlıyarak Ayselden, annesinden, doktordan özür ve şifa dilerler.

Bu olaydan sonra doktor her gün Ayseli yoklar ve ona yavaş yavaş kendi usulü ile kelimeleri telâffuz etmesini öğretir.

İşte düşüncesizce yapılan bir şakanın sonu budur.

Senem ÇAKMAK

Yazılar

TABİAT VE BEN

Sabahın erken saatlerinde
Güneş doğmuş tan yerinde.
Tabiat ve ben,
İşte eleleyiz.
Ben bahtiyarım, gül
bahtiyar,
Sanki yeni doğmuş
penceredeki ihtiyar.

Semiran BAŞEREN

★

BAYRAK

Şu göklere ne güzel yaraşıyor
Ay, yıldızlı bayrağım.

Sema GÜLTEKİN

★

KÖPEĞİM

Köpeğimin adı Duman
Hem cesurdur, hem yaman
Hele oldu mu akşam,
Yanına yaklaştırmaz insan.

Tüyleri siyah, beyaz
Oynamadan duramaz,
Zararı olmadıkça,
Hiç kimseyi ısırmaz.

Ben onu çok severim,
Sadık bekçisidir evin,
Cinslerinin içinde,
Başta gelir köpeğim.

S. Aydın EREL

★

DOĞAN KARDEŞ

Ay başında gelirsin,
Beni eğlendirirsin.
Sen neler de bilirsin,
Benim biricik dergim.

Bülent SİPAHİ

★

GELİNCİK

Rengi bayrağıma eş,
Tarlada bir ateş,
Ekinlere hep kardeş,
Çayırda biricik.

Al ipekli gelincik,
Rüzgârlara gelmez,
Yaprağına değilmez,
Gelinciği kim sevmez.

Sapları da incecik
Kara gözlü gelincik.

Orhan GÜNER

Yarışmayı kim kazandı?

BİR gün Güneş, Kuzey rüzgârlarıyla konuşuyordu. Kendine çok güvenen sert rüzgâr övünmeye başladı. Oflayıp pofladıktan sonra gök gürültüsünü andıran bir sesle,

«Evrende benden kuvvetli hiçbir şey yoktur. Önümde hiçbir kuvvet duramaz. Esince ortalığı kasıp kavururum,» dedi.

Güneş gülerek kendisiyle aynı fikirde olmadığını söyledi.

«Her tarafı altüst edebilirsin ama benden üstün değilsin.»

Rüzgâr ters ters dedi ki:

«Ne dersen de, senden kat kat kuvvetliyim. Ufak bir yarışma bunu ortaya koyar. Haydi gücümüzü bir deneyelim.»

Güneşin gözüne çıplak ovada yürüyen bir adam ilişti. Fırtınaya dönüp,

«Şuraya bak» dedi, «Şu kırmızı cübbeli adamı gördün mü?»

Öteki «evet» deyince Güneş, «Sırtından cübbesini çıkaracak kadar kuvvetli misin acaba?» dedi.

Rüzgâr:

«Ondan kolay ne var» diye böbürlendi. «Ben de çetin bir yarışmaya gireceğiz sanmıştım.»

Bütün gücüyle esmeye koyuldu. Yolcunun etekleri havalara kalktı. Soğuk rüzgârdan iyice üşümüştü. Hemen sıkıca cübbesine sarındı. Eteklerini de uçmasın diye iyice tutuyordu.

Bunu görünce rüzgâr kaşlarını çattı ve hızını büsbütün arttırdı. Arasıra yere inip aşağılardan esiyordu. Amacı kumaşı havalandırıp düğmelerini çözmekti. Boşuna çabalıyordu çünkü o kızdıkça adam cübbesine daha sıkıca sarınıyordu.

Bir ara güneş dayanamadı:

«Dostum, dedi, gerçekten çok kuvvetli esiyorsun. Ama bak bazan kuvvet işe yaramıyor.»

Rüzgâr, ısınmak için yün cübbesine iyice sarınmış hızlı hızlı giden yolcuya bakıp güneşe:

«Biraz sabırlı ol, dedi, çok geçmeden sırtındakini çıkardığını göreceksin.»

O kadar hızlı esmeğe başladı ki, adamcağız güçlükle yürüyebiliyordu. Ortalık çok da soğumuştu. Koca yün cübbeyle bile tiril tiril titriyordu.

Rüzgâr bir hayli çabaladıktan sonra bu işi başaramıyacağını anladı ve durdu.

Güneş,

«Bir de ben deneyeyim» dedi. «Belki de senin yapamadığını ben becerebilirim.»

Gülerek parlak ışınlarını yeryüzüne saçtı. Yolcu terle-

Kim Biliyor?

1. **Yurdumuzun en kuzey ve en güney uçlarındaki yerlerin adı nedir?**
2. **Tarihte Safevi adlı devleti kuran Şah İsmail hangi savaşta tacını tahtını bırakıp kaçmıştır? Bugün bu taht nerededir?**
3. **Elektrik ampulleri zamanla yana yana niçin bozulur?**
4. **Süt niçin kesilir?**
5. **İçinden dünyamızı ısıtan ışınlar geçtiği halde uzay niçin soğuktur?**
6. **Canlılar en az kaç hücreden meydana gelirler?**
7. **Tonya nerededir?**

(Cevabı S. 19 da)

Kahraman Kız

ZEYNEP, Doğu Anadolu'nun ufacık şirin bir köyünde doğup büyümüştü. Burasını çok severdi. Gerçekten burası öyle büyük şehirleri pek aratmıyacak bir yerdi. Tren köye hayat, canlılık, hareket getirmişti. Demiryolu, evlerinin az ötesindeki köprüden geçip şehre gidiyordu. Zeyneb'in babası demiryolcuydu. Onun için çok defa geceleri evde olmazdı. Zeynep ve kardeşleri treni, onu işleten amcaları çok severlerdi. Her gün tren saatlerinde köprüye kadar gidip ateşçi amcayla, makinist amcaya el sallayıp uğurlu yolculuklar dilerlerdi.

Bir yaz ortalığı birbirine katan bir fırtına koptu. Bütün gün şimşekler çaktı, gök gürültüleri birbirini kovaladı. Sonra da bardaktan boşanırcasına yağmur yağmağa başladı. Karanlık çöktüğünde ova sular altında kalmıştı. Saatler ilerledikçe nehir de yükseliyordu. Zeyneplerin samanlığını ve bahçelerini çeviren çitleri sular sürükleyip götürmüştü.

Çocuklar korkudan bir türlü uyuyamıyorlar, birbirlerine sarılmışlar fırtınanın dinmesini bekliyorlardı.

Gece yarısı korkunç bir gürültü duyuldu. Zeynep bunun ne olduğunu anlamıştı.

«Anneciğim» diye bağırdı, «köprü yıkıldı. Az sonra da posta treni geçecek.»

Biraz düşündükten sonra bir fenerle paltosunu kapıp dışarı fırladı. O korkunç fırtınada sulara bata çıka koşmağa başladı.

İstasyon hayli uzaktı. Yol üstünde bir tahta köprü daha vardı. Giderken hep içinden «yıkılmamıştır inşallah» diye dua ediyordu.

Az sonra köprüye geldiğinde biraz ferahladı ama rüzgârdan burası yine de salıncak gibi sallanıyordu. Her dakika yıkılması beklenebilirdi.

Kızcağız bütün cesaretini toplayıp yavaş yavaş ilerlemeğe çalıştı. Sırılsıklam olmuştu. Sık sık çakan şimşekler ortalığı gündüz gibi aydınlatıyordu. Kökünden sökülmüş koca koca ağaçların nehirde ilerlediklerini gördükçe ürperiyordu.

Nihayet karşı kıyıya ulaştı. İleri bakınca istasyonda duran trenin kalkmak üzere olduğunu gördü. Hemen olanca gücüyle rayların üstünde koşmağa başladı. Bir yandan da elindeki feneri sallıyordu.

Kan ter içinde kalmıştı, ama istasyona da tam zamanında varmıştı. Hemen durumu memurlara bildirdi. Tren yol açılıncaya kadar orada kaldı. Zeynep gerçekten çok yorulmuştu, fakat yolcuların kendisine teşekkür için etrafını aldıklarını görünce yorgunluğunu unutuverdi.

---

mişti. Biraz serinlemek için yün cübbesinin düğmelerini çözdü. Az sonra ortalık daha da ısınınca adam durdu. Sırtındakini çıkarıp koluna aldı.

Huysuz arkadaşına iyi bir ders veren güneş,

«Şimdi söyle bakalım, hangimiz kuvvetliyiz? Sen mi, ben mi?»

Gördükleri karşısında kibirli rüzgâr da güneş'in üstünlüğünü kabul etmek zorunda kaldı.

Zorla, etrafına korku saçarak her şeyi yapabileceğini sanan, yarışmayı kazanamadı. Sizler de güneş gibi olmağa çalışın. Bütün zorlukları kolayca yenebilirsiniz.

MİNİK BİR KAYIK

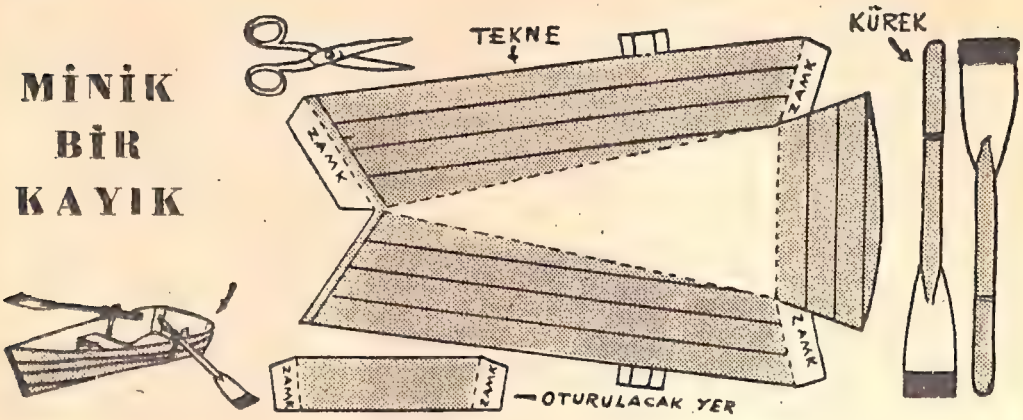

Yukarıda gördüğünüz bu şeklin ince bir kâğıda kopyasını çekip karton üstüne yapıştırın. İsterseniz bunu büyütebilirsiniz. Siyah gördüğünüz yerleri, sevdiğiniz renge boyayın. Noktalı yerlerden katlayın. Zamk yazılı yerlerin üstüne zamk sürüp tekneyi yapıştırın. İçine oturulacak yeri tutturup kürekleri de taktıktan sonra her şey tamamdır. Denize açılamazsanız da sevimli kayığınıza bakarak serinleyebilirsiniz.

GÜZEL BİR İĞNEDENLİK NASIL YAPILIR ?

Dikiş dikmeğe oturunca iğneler etrafa dağılır. Aradığınız zaman bulamadığınız gibi iğneleri ortaya saçtığınız için büyüklerinizden de bir güzel azar işitirsiniz. Şimdi bunları derli toplu tutacak, elinizi attığınız zaman kolayca bulabileceğiniz bir iğnedenlik yapalım.

İğnedenliğin alt ve üst kapakları için kalınca yünlü kumaştan 15 cm. uzunluğunda 10 cm.

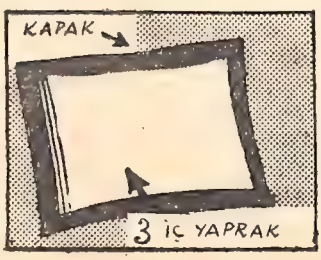

genişliğinde bir dikdörtgen kesin. Sonra 14 cm. uzunluğunda 9 cm. genişliğinde üç

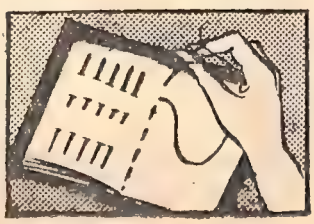

tane de iç yaprak tedarik edin. Bunları daha fazla da yapabilirsiniz.

Kapağın üstüne iç yaprakları koyup ortasından resimde gördüğünüz gibi dikin. İğnedenliğinizin tamamlanması için kapağa ya bir çiçek işleyin yahut da renkli kumaş parçalarını tutturup güzel şekiller yapın. Artık iğnelerinizi iç yapraklara sıralıyabilirsiniz.

EĞLENCELİ BİR TATİL HEDİYESİ

Resimde A ile gösterilen yerdeki şekli büyüterek kalınca bir karton veya kontrplâk üzerine çizip kesin. Sonra, ağız yerine büyük, alnına da ufak birer delik açın.

Şimdi sıra boyamaya geldi. Gülen bir yüz çizip göz alıcı renklerle boyayın. Kolayca tutulabilsin diye sapına yün veya iplik sarın. Uzunca bir sicimi alnındaki delikten geçirip düğümleyin. İpin öbür ucuna da irice bir boncuk takın. Oyuncağın yapılması işte bu kadar kolay

Gelelim oyuna: Boncuğu bebeğin ağzına sokmağa çalışın. Bu öyle sandığınız gibi kolay olmuyor. İp ne kadar uzunsa bu iş de o kadar güçleşiyor.

ABONELERİNİZİ YENİLEYİN

Bazı kardeşler zamanında abonelerini yenilemeyi unuttuklarından ay başında dergileri gelmeyince üzülüyorlar. Böyle bir durumla karşılaşmamak için abonesi biten kardeşlerin «Doğan Kardeş Yayınevi, P. K. 1146 - İstanbul» adresine yıllık abone karşılığı olan 10 lirayı vaktinde yatırmalarını hatırlatırız.

SEKSEK OYUNU

Bu yeni oyun, coğrafya bilginizi de yokluyor. Önce söyleyin bakalım, Porto Rico nerededir? Eğer hemen hatırlıyamadınızsa atlasınızı açın beraberce bakalım. Güney Amerika'nın kuzeyindeki Karayib Denizinde irili ufaklı birçok adalar görüyorsunuz. Aradığınız yer Büyük Antiller denilen adaların en küçüğüdür.

Şimdi nasıl oynanacağını öğreteceğimiz bu oyunu yurdumuza çok uzak olan bu minik adadaki çocuklar pek seviyor. Yere değnekle veya tebeşirle resimde gördüğünüz gibi kareler çizip numaralayın. Sek sek oyununa biraz benziyor değil mi?

Her oyuncunun ufak bir taşı vardır. Birinci, başlama çizgisi denilen yerde durup bunu karelerden birine atar. Sonra diğerlerine basmadan tek ayak üstünde taşının olduğu yere atlar. Buradan bitişik karelere geçemez. Daha küçük sayılara da dönemez. Meselâ, taşı 8'e düştüyse 4'e, 3'e dönemediği gibi 8'in etrafındaki 9. 7, 12'ye de atlıyamaz.

Diyelim ki, önce 8'e atladı sonra 13'e gelip dışarı çıktı. Kazandığı sayı ikisinin toplamı olan 21 dir. En çok sayı yapan birinci sayılır.

Tıpkı sek sek oyununda olduğu gibi tek ayakla oynamıyan, çizgiye basan, taşını karelerin içine düşüremiyen oyunu kaybediyor.

YER FISTIĞINDAN PAPAĞAN

İşte yapılışı çok basit süslü bir papağan.

Gövdesi için en irisinden bir tane kabuklu yer fıstığı seçin. İnce, renkli kâğıtlardan 15 cm. uzunluğunda yarım cm. kalınlığında şeritler kesin. Bunların birer uçlarını fıstığın yuvarlak tarafına yapıştırın. Yeşil kâğıttan, resimde gördüğünüz gibi iki kanad kesip yanlara yapıştırın. İnce bir sopayı gövdenin altına geçirin. Sopanın diğer ucuna yerde durması için plâstikten bir de kaide yapın.

Arkadaşlarınıza hediye edebileceğiniz gibi bununla kendi masanızı da süsliyebilirsiniz.

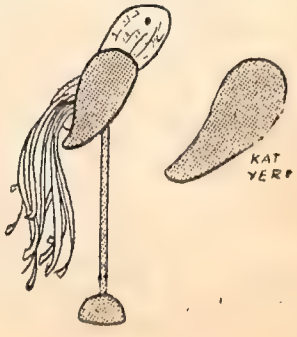

Tehlike Karşısında

FİLİZ kendisini almaya gelecek otobüsü beklerken heyecandan yerinde duramıyor, odadan odaya dolaşıyordu. Bir ara kahvaltı sofrasını toplayan annesine «Şu saat de bir türlü sekiz olamadı. Dakikalar geçmek bilmiyor» dedi. Sonra kendi kendine konuşurcasına : «İzci olduğuma, az sonra tatil kampına gideceğime bir türlü inanamıyorum. İnşallah kampta da 'korkak Filiz' demezler» diye söylendi.

Annesi sırtını okşayıp,

«Anlıyorum yavrucuğum, bazı şeylerden yersiz yere ürküyorsun. Bu durumuna da çok üzülüyorsun. Kulağında olsun, korktuğun zaman hemen sebebini araştır. Onu ancak böylece yenebilirsin» dedi.

Kız :

«Elimde değil ki annecığim. Meselâ su, dedi. Sudan ödüm patlıyor. Ya beni gölde yüzdürmeğe kalkarlarsa ne yaparım. Kampta karşılaşacağım yeni arkadaşların beni sevmeleri, alay etmemeleri için bu zayıf tarafımı gizlemem gerekiyor.»

Öğleye doğru on altı izci, öğretmenleriyle birlikte göl kenarındaki kampa ulaştılar. Daha önce gelen grupun hazırladığı öğle yemeğini yedikten sonra eşyalarını yerleştirip göl kenarında eğlendiler. Geceleyin yaktıkları ateşin etrafına dizilerek şarkılar söylediler. Filiz yatağına girince rahat bir nefes aldı. Sonra kendi kendine, «Ben galiba boşu boşuna üzülüyorum. Ortada korkulacak hiçbir şey yok ki, korkak olduğumu anlasınlar» deyip derin bir uykuya daldı

Ertesi sabah öğretmen :

«Bugün hava çok güzel. Ama belli olmaz, bakın dağın etrafını simsiyah bulutlar kaplamış. Belki de yarın yağmur yağar. Haydi bugün çağlayana kadar uzanıverelim» dedi.

İzciler, «Yaşasın» diye hep bir ağızdan bağırdılar. Eski izcilerden Ayşegül, «Görünce sen de çok beğeneceksin ya, Filiz dedi. Biz bu gideceğimiz yeri çok severiz.»

Gerçekten de etrafı ağaçlarla çevrili daracık bir yolda şarkı söyliyerek, kır çiçekleri toplıyarak dağlara tırmanmak, Filiz'in çok hoşuna gitti. Ama Ayşegül aşağıda bir yeri göstererek :

«İşte çağlayanı meydana getiren nehir bu» deyince gürül gürül akan su onu hayli ürpertti. Tekrar yola koyulunca etrafın güzelliği ona yersiz kuruntusunu biraz olsun unutturdu. Yol kıvrıla kıvrıla onları dar bir boğazın üstünde uzanan bir tahta köprüye çıkardı.

Nuran :

«Önce ben geçeceğim» deyip öne fırladı. Yürüdükçe köprü sallanıyordu. Filiz gözlerini dikmiş bakıyordu. Aşağıda o dar boğazda, sular toplanıp büyük bir hızla ileri atılıyorlar, bembeyaz köpükler saçıyorlardı. Geçme sırası kendine yaklaştıkça korkusu arttı. Bir ara yüzü sarardı, eli ayağı titremeğe başladı. Ayşegül'ü kolundan çekip kekeliye kekeliye, «Başka yol, başka yol yok mu?» diye sordu. «Yani çağlayana giden, demek istiyorum...»

Ayşegül :

«Yok» dedi, «bir bu var.»

İzciler teker teker köprüyü geçtiler. Öğretmenle Ayşegül, Filiz'in ellerinden tuttular. Kızcağız bütün gayretini toplayıp bir adım atabildi. Hemen geri çekilip :

HANGİSİ DOĞRU'nun CEVAPLARI

1. İmbat, 2. Adrenalin, 3. Jenner, 4. Hızır, 5. Fatih Sultan Mehmet, 6. Madenî para basılan yer, 7. Şinasi.

«Ben geçemiyeceğim. Bu sallanan köprünün üstünde ölsem yürüyemem» dedi

Ayşegül durmadan arkadaşına güven aşılamağa çalışırken, Nuran karşı kıyıdan, «Korkak kız, korkak kedi» diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu Filiz daha fazla dayanamadı, öğretmenden kampa dönmek için izin aldı. Ayşegül onu yalnız bırakmak istemiyordu, ama öğretmen Filiz'in gelirken koydukları taşlara bakarak yolu kolayca bulabileceğini söyleyip geri gönderdi.

Filiz kampa geldiğinde öğretmenin annesi Fatma teyze, ocak başında oturmuş mısır pişiriyordu. Kızın geldiğini görünce elindeki koçanı ikiye bölüp birini ona uzattı. Sonra çocuğu yanına oturtup konuşmağa başladı :

«Ne iyi ettin de o sallanan köprüye güvenmedin. Ben de yalnızlıktan patlıyordum.»

Filiz :

«Başım döndü de teyzeciğim» dedi. Sonra da «Peki size kim söyledi» diye sordu.

Anlayışlı teyze tatlı tatlı gülerek, «Üzülme, buraya gelenlerin çoğu ilkin ondan korkarlar. Sen de alışırsın yavrum.» Sonra eline bir elma verip, «Gel dedi, içeri girip radyo dinleyelim.»

Bir ara spiker programı kesip hava durumunu bildirdi Radyo, arkalarında yükselen dağlar için kuvvetli bir sağanak tehlikesini haber vermişti.

Fatma teyze :

«Fena dedi, çok fena. Son zamanlarda yağan yağmurlardan ırmağın suyu zaten hayli yükselmişti Keşke bizimkiler çağlayana gitmeseydiler.»

Filiz korka korka sordu :

«Boğulurlar mı dersin?»

İhtiyar teyze :

«Yok canım, dedi. Yalnız tahta köprüyü sular sürüklerse geceyi o tarafta geçirmek zorunda kalırlar. Böyle şişman olmak kötü şey. Onlara haber vermek için yola çıksam, ben gidinceye kadar sular kabarır.»

Filiz arkadaşlarının halini düşündükçe ürperiyordu. Gözünün önüne beyaz köpükler çıkaran suları getirip, «Ah o tahta köprü olmasaydı şimdi çoktan kızların yanındaydım bile» diye içinden söyleniyordu.

Az sonra kararını verdi.

«Ben haber vermeğe gidiyorum» deyip kamptan ayrıldı. Koşa koşa etrafı ağaçlarla çevrili yolu geçti. Tahta köprüye gelince dikkatle nehre baktı. Daha sular yükselmemişti Derin bir nefes alıp ilk adımını attı. Sanki bastıkça ayakları kayıyordu Gözleri hep karşı kıyıdaydı Köprü yürümekle bitmiyecekmiş gibi geliyordu Kendini öteki tarafta bulunca hayli şaşırdı. Artık bembeyaz köpükler çıkararak yamaçtan yuvarlanan çağlayanın gürültüsüne aldırış bile etmiyordu. Kızlar ilerdeki açıklıkta ateş yakmak için oraya buraya koşuşup duruyorlardı. Karşılarında onu görünce çok şaşırdılar. Filiz nefes nefese :

«Haydi, dedi, çabuk toplanın Radyo nehrin kabaracağını söyledi. Tahta köprüyü götürürse burada kalırız Sonra öğretmeni bulup durumu anlattı. Kızlar hemen eşyalarını toplayıp yola, koyuldular. Köprüye geldiklerinde Filiz ileri atılıp önlerine geçti. İlkin başını döndüren, o salıncak gibi sallanan tahtanın üstünde dimdik, sert adımlarla yürümeğe başlayınca kızlar çok şaşırdılar, gözlerine inanamıyorlardı. Ama, o, bir iş yapmanın sevinciyle rahat rahat karşıya vardı.

Filiz tehlike karşısında birdenbire kahraman kesilivermişti. Artık arkadaşlarını kurtarmak için en tehlikeli hareketlere bile çekinmeden girişebilirdi.

Şu halde insanlar hakkında acele hüküm vermemeli, onları tehlike karşısında tanımalı imiş. Nuran bunu oldukça geç anladığı için Filiz için önce söylemiş olduğu sözlerden fazlasiyle üzülmüştü. Bu bakımından ondan özür dilemeğe başladı. «Suyun kabaracağını bile bile buradan yalnız başına nasıl geçebildin? Beni affet, yanılmışım. Dediğim gibi 'korkak kedi' olmadığını gösterdin. Bizim için çekinmeden kendini tehlikeye attın. Sana ne kadar teşekkür etsek azdır.

(İl - 7443)

Aynadaki Güler Yüz

AHMET, hızlı hızlı mağazaların önünden geçiyordu Bir ara gözüne mavi bir bisiklet çarptı. Durup uzun uzun baktı.

«Eve gidince kendiminkine atlayıp şöyle bir dolaşayım» dedi. Sonra yavaş yavaş etrafına bakınarak yoluna devam etti. Caddenin sonundaki 'Hediye Pazarı' adlı mağazaya varınca vitrindekilere şöyle bir göz attı. İşine yarıyacak hiçbir şey yoktu. Birkaç resim çerçevesi, biblolar, tabaklar, mavi çizgili aynalar... Tam giderken içerden kendine bakan bir çocuk gördü. «Şuna bak, bir şeye canı sıkılmış her halde. Biraz gülse ne olur sanki» diye düşündü. Çocuk gözlerini dikmiş bakıyordu. İyice yaklaşınca aynada kendisini gördüğünü anladı. Bu defa kahkahalarla gülmeğe başladı.

Dükkânda bir hanım hediye seçmeğe uğraşıyordu. Satıcı, önüne bir sürü şey döktüğü halde daha ne alacağını kestirememişti.

Adam tezgâhın üstündeki aynaları göstererek, «Nasıl buldunuz? En son modeli mizdir. Şu yeşil çizgilerin güzelliğine bakın» deyip malını övmeye koyuldu.

Kararsız alıcı, elini çenesine koyup, «Vitrindeki şu mavi çizgililerden de bir tane çıkarır mısınız?» dedi. Bu sırada kendi kendine gülen Ahmet gözüne ilişti.

«Şuna bakın» dedi. «Niye öyle gülüyor? Yoksa benimle alay mı ediyor?»

Satıcı da dönünce kadının haklı olduğunu gördü. Hemen çocuğa, «Çekilsene oradan,» diye bağırdı. Kapı kapalıydı. Ahmet sokağın gürültüsünden söyleneni duymadı. Adam, bu defa eliyle gitmesini işaret etti ama çocuk o kadar dalmıştı ki, farkına varmadı

Kadın hayli içerlemişti, «Ne de arsızmış» diye söylendi. «Yerinden bile kıpırdamadı.»

Çocukla uğraşmaktan alacağı şeyi unutmuştu. Satıcı müşterisini kaçırmamak için :

«Üzülmeyin efendim, ben şimdi gidip yaramaza haddini bildiririm» deyip dışarı çıktı.

Satıcı Ahmed'i yakalamak için yanına gidince gözüne aynadaki çatık kaşlı adam çarptı. O zaman yanıldığını anladı. Çocukçağız kimseyle alay etmiyor, kendi kendine gülüp duruyordu. Asık yüzünü satıcı da hiç beğenmemişti. Yavaş yavaş yumuşadı. Gülümser gülümsemez çok değiştiğini görünce çocukla birlikte kendisi de gülmeğe koyuldu.

Artık kadın adamakıllı kızmıştı. Kendi kendine söylenmeğe başladı : «Haydi şu çocuk neyse, ya bu koskoca adamın karşıma geçip böyle

TOHUM

Bir buğday tanesi attım toprağa,
Bekliyorum kapısında cömert mevsimlerin.
Acaba ilk çıkacak kısmet,
Kimlerin ?

Yoruldu ayaklarım yoruldu,
Beklemekten kapıların eşiğinde.
Daha büyümedi mi deli fişek tohum,
Beşiğinde.

Kurudu dudaklarım kurudu,
Bütün çeşmelerin muslukları boş.
Bir damlanı bile arıyorum,
Su.

Sabih ŞENDİL

sırıtmasına ne diyelim?»

Sonunda kadın, «Ben buradan alış veriş edemem» deyip dışarı çıktı. Satıcıya bir iki söz söylemek için vitrinin önüne gitti. Tam ağzını açacağı sırada aynada kendisini gördü. Yüzü o kadar değişmişti ki, bir bakışta tanıyamadı. İçinden, «Asık surat ne kadar da çirkin oluyormuş» diye söylendi. Birden «Aaa benmişim» diyerek satıcıya döndü. Adam, «Yanılmışız» dedi, çocukçağızın kimseyle alay ettiği yokmuş. Güler yüzün kendisine ne kadar çok yakıştığını görmüş de vitrinden ayrılmıyormuş.»

Bu defa üçü birden gülmeğe başladılar. Gerçekten pek de güzelleşmişlerdi.

Kadın bir ara,

«Yüzümüzü asıp zorla kendimizi çirkinleştiriyoruz. İyi ki vitrine bu aynayı koydunuz. Hiç değilse buradan geçenlere güler yüzlü olmalarını hatırlatıyor.»

Satıcı artık hep güler yüzlü olmağa karar vermişti. Ona bunu öğreten küçüğe teşekkür etmek için vitrindeki aynanın eşini hediye etti.

Kadın, satıcıya dönüp,

«Ne alacağımı buldum» dedi «Şu aynadan bir düzine istiyorum. Çok yararlı bir hediyeye rasladım. Eşe dosta götürüp onlara da güler yüzlü olmayı öğreteceğim. Küçük dostumuza ne kadar teşekkür etsek azdır.»

BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

Soldan sağa :

1. İstanbul, 2. Spor, iz. 3. Otosiklet, 4. Kar, lok. 5. İmam. 6. Oy, sel, efe. 7.On, tas, er. 8. An, pis, ark. 9. Mekke. 10 Al, at.

Yukarıdan aşağıya :

1. Ok, âza. 2. İstasyon. 3. Spor. 4. Tos, is, pek. 5. Aritmetik. 6. Alaska. 7. Bal, et. 8. El. 9. Litosfer. 10. Erkan.

Hazırlıyan: Sinan Kaptanoğlu

İSTİKLÂL DESTANINDAN

BÜYÜK ARZU

Ağustos gecesinde mavi ışıklar iniyor tepeden,
Bir lâcivert yelpaze gibi açılmış gökyüzü.
Gazi, çadırdan çıktı, arkasında paşalar...
Meşin kırbacı dizlerine vuruyor.
Şöyle bir yukarı kaldırdı başını,
Bayrağa gönül vermiş gibi yıldızlar .
Sonra heyecanla İsmet Paşa'ya soruyor :
— Erat hazır mı İsmet?
— Her şey tekmil Paşam!
O bir ayna gibi bilirdi içimizi,
Gözlerinde yarınki şafaklardan izler.
Karanlıkta baktı, pırıldıyor süngüler;
Merhaba asker! dedi;
Saflar önünden geçti.
Mehmetler yaşa, yaşa! diyordu.
O altın saçlarını vermiş geceye,
Şimdi her şeyi unutmuş, yalnız büyük bir aşkla
Afyon sırtlarına doğru
Haşmetli kartallar gibi süzülmek istiyordu,
Bir alev çağlayanı halinde
Akdenize dökülmek istiyordu.

Arif Hikmet PAR

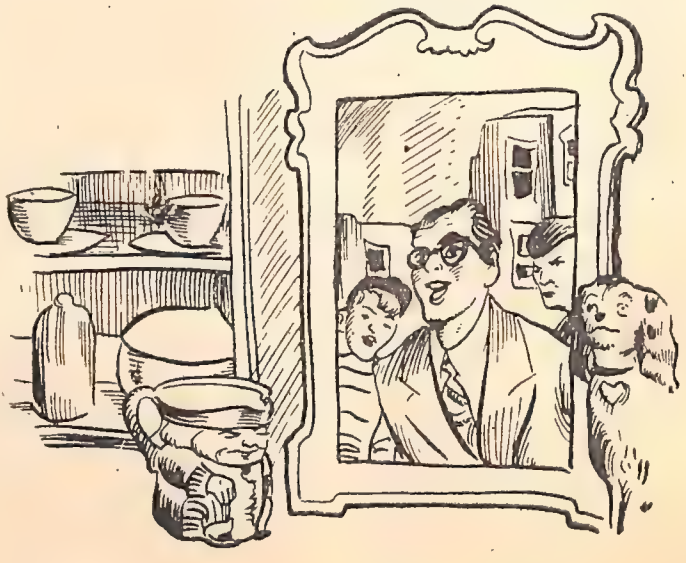

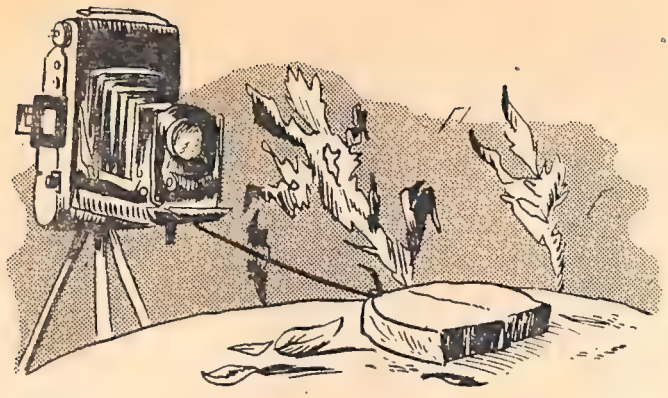

Resim Çeken Tilki

GÜMÜŞ, tüyleri pırıl pırıl parlıyan kül renkli bir yavru tilkiydi. Ormandaki evinde annesiyle babasiyle birlikte yaşıyordu. Rahatına diyecek yoktu. Ama son zamanlarda durumu iyice kötüleşmiş, açlığın ne demek olduğunu öğrenmişti. Üç koca gün ağzına atacak tek lokma bulamamıştı Ormandaki büyük yangın hem birçok hayvanı yok etmiş hem de yiyecek ne varsa hepsini silip süpürmüştü. Gümüş'le annesi babası her nasılsa canlarını kurtarmışlardı, ama bu gidişle yangının yapamadığını açlık yapacaktı.

Yavru tilki bir gece yiyecek aramağa çıktı. Karanlıkta havayı koklıya koklıya uzun zaman dolaştı Ormanın sonuna ulaştığı halde yiyecek bir şey bulamadı. Tam dönerken burnuna hafif bir yiyecek kokusu geldi Bütün dikkatini toplayıp ilerlemeğe başladı. Az sonra karşısına bir duvar çıktı Artık o mis gibi koku öylesine çoğalmıştı ki, havadaki keskin insan kokusuna bile aldırış etmeden duvarın tepesine çıkıverdi. Aşağıda gördükleri ağzını büsbütün sulandırdı. Önünde geniş bir bahçe uzanıyordu. Kuvvetli bir elektrik lâmbası ortalığı gündüz gibi aydınlatmıştı. Büyükçe yassı bir taşın üstü çeşit çeşit yiyeceklerle doluydu. Bir sincapla, ayı yavrusu hiç etraflarına bakınmadan bir şeyler atıştırıyorlardı. Ne insan kokusu, ne de ışık onları ürkütüyordu. Çünkü çoktan oradaki insanların kendilerine düşman olmadıklarını anlamışlardı. Bu iyi yürekli hayvan dostları, her gün o taşın üstünü türlü türlü yiyeceklerle doldururlardı.

Ormanda bir lokma için çekişen, birbirine can düşmanı kesilen her çeşit vahşi hayvan buraya gelip beraberce karınlarını doyuruyorlardı. Kavga etmek gerekmiyordu; çünkü yiyecek herkese yetecek kadar boldu.

Onları besliyen bu dostların, tek istediği şey davranışlarını gözlemek, ara sıra da resimlerini çekebilmekti.

Ama Gümüş'ün bunlardan haberi yoktu. İnsan deyince aklına silâh ve ölüm tehlikesi gelirdi.

Çünkü bugüne kadar insanların yalnızca bu yönlerini görmüştü. Kendi menfaatleri için hayvanlara eziyet eden hattâ onların canını alan hep insanlar değil mi idi?

Açlıktan güçlükle ayakta durabilen tilkicik, bir süre duvarın üstünden yiyeceklere baktı, baktı, baktı. Artık dayanamıyordu. Büsbütün acıkmıştı. Midesi kazınıyordu. Gözünü karartıp bahçeye atlamağa karar vermişti. Ama tam bu sırada ışık söndü. İlerdeki evden iki karaltı belirdi. Keskin gözleri karanlıkta da her şeyi seçebilirdi. Gölgeler yaklaşınca gelenlerin ellerinde yiyecek dolu tabaklar bulunan bir adamla bir çocuk olduklarını anladı.

Korkudan Gümüş'ün kalbi çatlıyacakmış gibi atmağa başladı. Tiril tiril titriyordu. Bütün gücünü toplayıp ilerdeki çalıların arasına saklandı Ama sincapla ayı yavrusu hiç de korkmamışlardı. Yalnız onları görünce şöyle kenara çekilmişlerdi

Az sonra, Gümüş dayanamayıp tekrar duvarın üstüne atladı. Ortalıkta kimsecikler yoktu, ışık da yanmıyordu. Karanlıkta iyice cesaretlenmişti. İndi, mis gibi kokan yiyeceklerden acele acele atıştırmağa koyuldu. Yedi, yedi, yedi. Karnı şişinceye kadar. Sonra çalıların arasına girip kıvrıldı. Çok geçmeden de uyuyakaldı. Gözlerini açtığında tanyeri ağarmıştı. Hemen inine koşup yiyecek bulduğunu annesine babasına müjdeledi. Ama hava kararmadan oraya gitmeğe yanaşmadılar. Geceleyin Gümüş onları önüne kattı; beraberce yola çıktılar. Yaklaştıkça insan kokusu artıyordu. Bu yüzden

ÇOCUKLARİN GELECEĞİ KÜÇÜKTEN HAZIRLANIR

Çocuklarını seven onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa istifadeleri o kadar fazla olur.

de geri dönmeğe can atıyorlardı ama açlık korkudan kat kat üstün geliyordu. Sonunda bahçeyi çevirən duvara geldiler.

Gümüş hiçbir tehlike olmadığını bildiğinden hemen içeri daldı. Ötekiler de çekine çekine duvara tırmandılar. Ama etrafın gündüz gibi aydınlık olduğunu görünce koşup çalılar arasına saklandılar.

Gümüş onları cesaretlendirmek için durmadan gidip geliyorsa da bir türlü inandıramıyordu.

Sonunda yiyeceklerin kokusuna dayanamayıp aşağı indiler. Bu sırada ışık söndü. Yine o eski karaltı belirdi. Bu defa yiyecek kabı çocuğun elindeydi, adam da bir fotoğraf makinası getiriyordu. Onları görünce Gümüş'ün annesi babası soluğu yine çalılıkta aldılar. Yavru tilki de karanlık bir köşe bulup saklandı.

Gelenler yassı taşın yanında bir şeyler yapıyorlardı. Çocuk yiyecekleri dağıtırken, adam da makinayı bir ayak üstüne yerleştiriyordu. Uzunca bir cismin bir ucunu fotoğraf makinasına diğerini de kocaman bir dilim ekmeğe bağladı. Adam çok güzel bir plân kurmuştu Ekmeği yiyen sicimi çekince kendi kendisinin resmini çekecekti.

Onlar gittikten sonra tekrar ortalık aydınlandı. Gümüş de gizlendiği yerden çıkıp annesine babasına korkulacak hiçbir şey kalmadığını söylemeğe koştu. Onları güçlükle inandırabildi. Sonunda hep birlikte yiyeceklere saldırdılar

Karınları doyunca da bir köşeye çekildiler. Gümüş eskisi gibi aç olmadığı için yavaş yavaş, tadını çıkara çıkara yiyordu Tokluk cesaretini arttırmıştı. Sonunda ipe bağlı ekmeğe kadar sokuldu Isırınca «tık» diye bir ses çıktı Böylece yavru tilki kendi kendisinin resmini çekmiş oldu.

BUZ DOLABI NASIL ÇALIŞIR?

Yakın zamana kadar et, balık, meyva ve yaş sebze gibi çabuk bozulan yiyeceklerin uzak yerlere taşınması, yazın sıcak günlerde saklanması çok zordu. Hele bu türlü maddeleri dışardan getirmek zorunda olan ülkeler hayli güçlük çekiyorlardı. Buz, taşınmağa elverişli değildi. Hem çok pahalıya mal oluyor, hem de uzun yolculuklara dayanamıyor, eriyip su oluyordu.

1775 de Dr. William Cullen adlı bir İskoçyalı, buz yapan bir makine meydana getirdi. Bu buluşu diğer bilginler geliştirerek 1845 de New Orleans da bir odayı uzun zaman soğuk tutacak bir araç yapmayı başardılar.

1880 de soğuk hava depoları o kadar gelişmişti ki, soğutma düzenli gemilerle Avustralya'dan İngiltereye kolayca et gönderilmeğe başlanmıştı.

Buz dolaplarının soğutma düzenleri çeşitlidir. En çok raslananı şu fizik kuralına dayanır : Sıvılar buharlaşırken ısı alırlar. Eğer bu ısı bir kaynak tarafından verilmemişse sıvı bunu kendisinden verecek, bu yüzden de soğuyacaktır.

Buz dolaplarında soğutma işinde gazlar kullanılır. İçinde bir sıkıştırma tulumbasını çalıştıran ufak bir motor bulunur. Tulumbanın pistonu gazı kıvrımlı bir boruya sürerek sıkıştırır. Aynı motorun çevirdiği vantilâtör de bu kıvrımlı boruyu soğutmaktadır. Bu sıkışma ve soğuma, gazı sıvılaştırır. Piston geriye doğru giderken sıvı üzerindeki basıncı azalarak hızlı bir buharlaşma olur. Böylece ısısı sıfırın altına düşer. Buharlaşmanın meydana geldiği kıvrımlı borular arasına yerleştirilmiş kalıplardaki su donduğu gibi dışarıya ısı sızdırmayan dolabın içi de soğur.

Artık, günümüzde, soğutma düzenli kamyonlarla, vagonlarla ve gemilerle çabuk bozulan veya donmuş yiyecekler dünyanın her tarafına kolaylıkla, tazeliklerini kaybetmeden, taşınabilmektedirler.

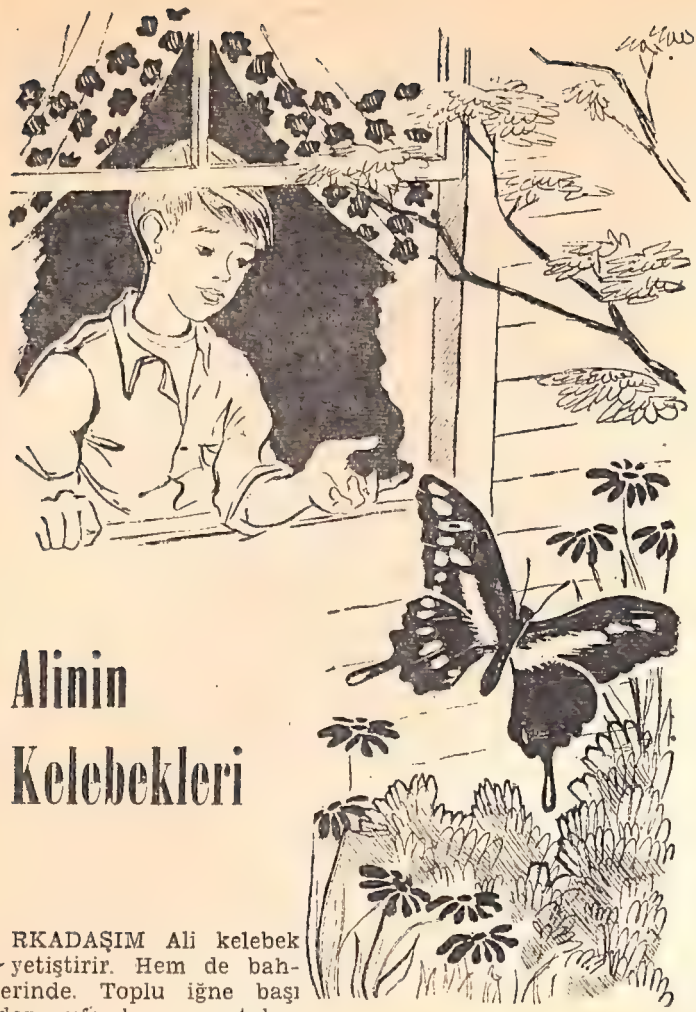

Alinin Kelebekleri

ARKADAŞIM Ali kelebek yetiştirir. Hem de bahçelerinde. Toplu iğne başı kadar ufacık yumurtaları alır, bunlar göz kamaştırıcı renklerle süslü yaratıklar oluncaya kadar besler, bakar. Ne eğlenceli bir iş değil mi? Çok da faydalı. Düşünün bir kere, kelebekleri elinizle yetiştiriyorsunuz. Sorulduğu zaman artık bunların özelliklerini hiç unutur musunuz?

Ali, ilk önce, bahçelerinde yahut ağaçlık bir yerde şöyle bir gezintiye çıkar. Kelebek yumurtaları çok küçüktür. Kolaylıkla görülmezler Bu yüzden çok yavaş yürür ve yaprakları gözleriyle iyice araştırır. Büyüteçle bakıldığında kelebek yumurtaları tavuğunkine çok benzer. Onun da içinde bir sarısı, bunun etrafında akı bulunur.

Ali, üzerinde yumurta kümelerine rastladığı yaprakları koparıp ağzı geniş bir şişeye atar. Sonra bir mantarla sıkıca kapatır. Böylece yumurtaları yiyen bitlerin içeri girmesine engel olur.

Evde serin bir köşeye yerleştirip beklemeğe koyulur. On, on bir gün sonra yumurtalar teker teker çatlayıp içlerinden tırtıllar çıkmağa başlar. Ali hemen bu yeni dostlarına bir yuva hazırlar. Her tarafı kadife gibi yumuşak tüylerle kaplı bu çok ayaklı yaratıkları, yapraklı bir dala koyup üstüne bir lâmba şişesi kapar. Minicik misafirleri dışarı kaçmasın diye de lâmba şişesinin üst ucuna ince bir bez gerip bağlar.

Lâmba şişesinin niçin kullanıldığını pek anlıyamamıştım. Bence bir kutu da aynı işi görebilirdi. Bunu kendisine söylediğim zaman, «Birçok denemeler yaptım» dedi, «böceğin büyüme devreleri en iyi bununla gözleniyor. Sonra yaprak koyması da oldukça kolay oluyor.»

Tırtıllar yumurtadan çıktıktan sonra birkaç gün durmadan yaprak yerler. O kadar büyür o kadar şişmanlarlar ki, derileri tıpkı dar elbiseler gibi patlar. Başının altından aşağıya doğru bir çatlak belirir. Sanki bir peri sihirli değneğiyle, dokunup üstünü donatmış gibi eski soluk deriyi atıp daha parlak renkli elbiseleriyle ortaya çıkar. Önce bu yeni deri çok yumuşaktır. Birkaç saat geçince sertleşir. Bu olaya deri değiştirme denilir. Bu sırada hiçbir şey yemez ama, Ali şişenin içini taze yapraklarla doldurur. Çünkü tırtıl yeni elbisesini giyince hemen yemeğe koyulur. Her seferinde biraz daha büyüyerek üç haftada dört defa derisi yenilenir Bütün bunlardan sonra tırtıl krizalit denilen bir başkalaşma devresine girer. Şekli değişir, ölü gibi hareketsiz bir köşede durur. Çok geçmeden de güzel bir kelebek oluverir.

Ali gibi usta bir gözleyici yetiştirdiği tırtılların pervane olmıyacağını bilir. Çünkü pervane tırtılları başkalaşma devrinde bir koza örüp onun içine girerler.

Ali kelebeklerin özellikleri-

İyi kitaplar kafamızın, ruhumuzun besinleridir. Kötü kitaplar kafamızın ruhumuzun zehirleridir.

ni anlatan bir sürü kitap okumuştur. Bu güzel yaratıkların pek çok çeşitleri olduğunu bilir. Bu yüzden de her defasında nasıl bir kelebekle karşılaşacağını sabırsızlıkla bekler.

Tırtıllar kanatlandıktan sonra Ali artık onları hapis tutmaz. Bir defasında yetiştirdiklerinden birini salıverirken ben de oradaydım. Tırtıl kelebek olduktan sonra onu lâmba şişesinin içinden çıkarıp üst kapağında hava delikleri açılmış bir ayakkabı kutusuna koymuştu.

Kutuyu pencerenin yanına getirip kapağını açtı. Kelebek dışarı çıktıktan sonra ilk defa karşılaştığı bu yeni dünyada ne yapacağını şaşırmış gibi çerçevenin kenarına gelince durakladı. Bir süre orada hareketsiz kaldı. Bahçedeki çiçeklerin kokusuna dayanamamış olacak ki, az sonra havalandı. Alçalıp yükselerek çiçekten çiçeğe dolaşmağa başladı. Ali kollarını kavuşturmuş göğsü kabarırken kelebek de en güzel danslarını göstermeğe çalışıyor gibiydi

Kelebekler tabiattaki yaratıkların en güzelidir denilebilir. Karşımıza çıkıncaya kadar ne kılıklara girdiğinden çoğumuzun haberi bile yok. Ama Ali, lâmba şişesinden onları rahat rahat gözliyebiliyor. İnce ufacık bir yumurta, sonra sürüne sürüne yürüyen çirkin bir tırtıl, en sonra da göz kamaştırıcı renklerle süslü bir kelebek İşte bu sevimli yaratığın hayat zinciri böyle tamamlanıyor

Dokununca parmaklarımıza altın yaldızlar bırakan kelebekleri hepimiz severiz. Onların kanatları üzerinde ne kadar güzel bir renk uyumu ve biçim güzelliği vardır. Onlar sanki hayran hayran seyredilmek için yaratılmışlardır.

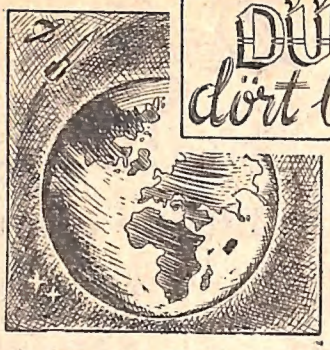

Dünyanın dört bucağından

Telsiz kullanan koyunlar

Avustralya, dünyanın en çok koyun yetiştiren memleketidir. Buradaki çiftlikler ve otlaklar çok geniştir. Koyun sürüleri yüzlerce kilometre karelik yerlerde başıboş dolaşırlar. Çiftlik sahipleri koyun sürülerini bulmak için artık eskisi ibi güçlük çekmiyor. Her sürüdeki yalnız bir koyunun sırtına bir telsiz cihazı bağlanıyor. Koyunlar sürüde birbirlerinden ayrılmadıkları için bu telsiz cihazının verdiği işaretler çiftçilerin, bütün sürünün yerini tâyin etmesini sağlıyor. Çiftlikte telsizin gönderdiği işaretlerin yönünü bulmaya yarayan bir âlet, Avustralyalı çiftçileri uzun zaman sürülerini arayıp yorgun düşmekten kurtarıyormuş.

Uzay araştırmalarının büyük sayıları

Amerikan sunî peyki Kâşif VII, bir yılı biraz geçen bir süre içinde dünyanın etrafında 5000 kere dönmüş, 232 milyon km. yol almış, yerdeki merkezlerde 1920 km. uzunluğunda bantlara kaydedilen sinyaller vermiştir.

Kelebek çiftliği

İngiltere'de bir çiftlikte çok çeşitli kelebek ve pervaneler yetiştirilip bunlar lâboratuvarlara, müzelere, İngiltere'deki ve yabancı memleketlerdeki koleksiyonculara satılıyormuş. Burada üretilen pervane cinslerinden biri 'Dev Atlas Pervanesi' denilen bir böcektir. Larvası çiftlik sahiplerine ilk defa Formoza'daki bir Çinli dostları tarafından gönderilmiştir.

UZAY

(Baştarafı 8. sahifede)

Galileo'nun «mucize borusu» çok basit bir âlet gibi kalır. Bununla beraber Galileo'nun teleskopu eski teorileri yıkarak bilim dünyasına birçok yenilikler getirdi.

Teleskopun bittiği gece Galileo onu açık bir yere çıkarıp ucunu Aya doğru çevirdi. Gözlerinin önünde daha önce hiç kimsenin görmediği yepyeni bir manzara açıldı: Ay topoğrafyası. Sipsivri dağ sıraları, geniş krateler, suya benziyen koyu renkli yerler. Ondan sonra iki hafta boyunca Galileo «mucize borusu» nu uzun zamandan beri insanların dikkatini çeken «gezici yıldızlar» a çevirdi. Böylece «gezici yıldızlar» ın ne olduğunu ortaya çıkardı. Gökyüzünde yer ve Ay gibi başka dünyalar da vardı. Galileo Jupiter gezegeninin etrafında dört küçük uydu gördü.

Büyük bilginin Ay ve gezegenler hakkında anlattığı şeyler eski inançları temelinden sarstı. Sonradan kilisenin baskısiyle keşiflerinin doğru olmadığını söylemeye zorlandıysa da bunlar her insanda merak uyandırmış, bilginlerin çalışmalarını, hikâyecilerin hayalini bu yöne çekmişti. Gelecek yüzyıllarda uzay bilmecesi daha aydınlanacaktı.

Semra ÖZİN

Doğan Kardeş YAYINLARI

Tatilde okunacak kitaplar

Öğretici, meraklı kitaplar:

- Eşyaların Hikâyesi ..... 300 Kuruş
- Işığın Hikâyesi ..... 200 »
- Saatin Hikâyesi ..... 250 »
- Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam ..... 1000 »

★

Heyecanlı romanlar:

- Yeşil Mühürlü Mektup ... 200 »
- Pembe Evin Kedisi ..... 200 »
- Marko Polo ..... 200 »
- Jenifer Teyzenin Anahtarları ..... 250 »

★

Güzel ciltli büyük romanlar:

- Halime
- Hayvan Hikâyeleri
- Dünyanın Dört Bucağından Dostlar
- Allah Rahatlık Versin
- Wilhelm Tell
- Gökten Üç Elma Düştü
- Dede Korkut Masalları
- Masal Bahçesi
- Binbir Gece Masalları.

Bez ciltli, iyi kâğıtlı, renkli kapaklı bu kitapların her biri onar liradır
Ödemeli olarak (P. K. 114c - Istanbul) adresine sipariş edebilirsiniz.

★

Çocuklara en güzel sınıf geçme hediyesi:

Fen ve Tabiat Ansiklopedisi

Her evin demirbaş kitabı

İnsanlar, hayvanlar, bitkiler yıldızlar âlemi, matematik fizik, kimya biyoloji konuları, keşifler, icatlar. Binden fazla resim, 32 Tiftruk baskılı tablo Bez cildli, 500 sahife, 20 lira.

HAYVAN DOSTLARI

Melih Çidam

Öznur Erkey

Ayfer Germeç

Fatoş Doğan

Ahmet Orhon

Erdoğan Emsen

Nâlân Kayhan

Belgin Şahin

Erdal Seçen

Rifat Ababay

Muzaffer Maç

Ersin Seçen

Mefharet Karaman

Metin Güngör

Vedit İnal

Reyhan Üzülmez

Mete Sezer

Aydın Aytun

Mustafa Durul

Gönül Tezsüzen

Erol Seçen

ALEV'le ATEŞ

ÇİZEN MISTIK

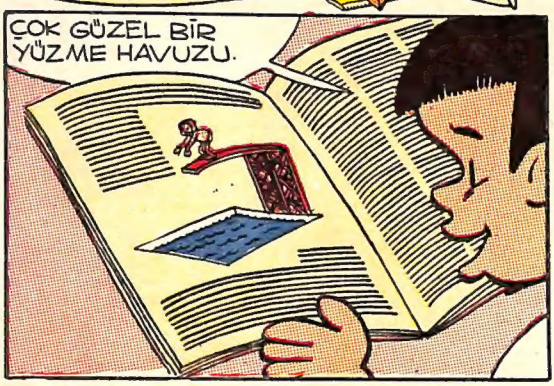

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.